BSB Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Thou, Jacques Auguste de

Iac. Avg. Thvani Historiarvm sui temporis Pars ...

Bd.: 2,2

Parisiis (1606)

H.un. 600 a-2,2
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10034066-7

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datensystemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

10034068

10034066

10034068

10034066

Bayerische
Staatsbibliothek
München

10034068

CIↃ IↃ LXVII Noercarmius, qui vrbe potitus quoſdam ex Miniſtris ac nonnullos ex eorum doctrinæ addictis ſupremo ſupplicio affecit. interea Brederodius fœderatorum princeps, ne quam pacis ineundæ rationem non experiretur, ad Parmenſem ſociorum nomine ſcribit, ac veniam in aulam veniendi petit, admixtis de ſecuritate nuper data querellis. id vero Parmenſis enixe prohibet, cum eorum aduentus occaſione Non. April. ſuperiore anno omneis in Belgio turbas excitatas diceret, impoſitoque Bruxellis præſidio interdicit, ne nobiles in vrbem intromittantur. itaque Brederodius iterum Antuerpia ad Parmenſem dat literas VI Eid. Febr., & minime ſupplicem libellum priore anno oblatum, ſed pernicioſa cardinalis Granuellani & Hiſpanienſium de Inquiſitione introducenda, hoc eſt, intolerabili liberis ceruicibus iugo imponendo conſilia, præterea ſerum nimis ac minus æquum ad libellum datum reſponſum, cauſſam motibus nuper excitatis præbuiſſe affirmat. ſe ac ſocios nullam componendarum rerum æquam condicionem recuſare. ob id ad ipſam cum bona eius venia venire voluiſſe; quod cum ipſis denegatum ſit, libellum, quem vt in bonam partem accipiat, rogant, mittere ſtatuiſſe. eo repetabant ſuperiore anno actorum memoriam; VI Eid. proximo ex communi ſententia motus compoſitos, & iuxta præſcriptam formulam & ipſius mandatum a præfectis res in prouinciis ordinatas. quod ſicubi non æque feliciter ſucceſſerit, id nonnullis minus quam par eſſet, publicæ tranquillitati ſtudentibus, non ſibi imputandum. poſtea vero prohibitum concionum locis publice conceſſis

10034068

CIↃ IↃ LXVII lationem, ſacramentorum adminiſtrationem, quæ magnas in ſacra & ciuili re perturbationes excitat, nuptiarum item nouo ritu celebrationem, quæ in hereditatibus ac ſucceſſionibus non mediocreis difficultates gignant, ſimul permiſſam contendunt. quibus rebus regiam maieſtatem & magiſtratus auctoritatem labefactari & omnino conuelli. quod cum omnibus in confeſſo ſit, mirari eorum impudentiam ſatis non poſſe, qui fidem publicam appellant, pro libelli Non. April. oblati ſecuritate a ſe datam, non etiam pro religionis libertate, de qua nunquam cogitauerit. his querimonias in eos addit, quaſi concitandi populi contra regem, ſacrum ordinem, ac rem denique publicam auctores fuerint; quibus malis ante omnia occurrendum cenſet, monetque, vt domum quiſque abeant, atque ita ſe in poſterum gerant, vt dicta factaque ſua regi in Belgium venienti approbare poſſint. ni moniti faciant, ſe remedium tempeſtiuum adhibituram. hoc minaci reſponſo iritati potius, quam placati fœderati omiſſa omni alia ratione ad vim vertuntur. & Brederodius quidem circa Vianam, Io. Toloſius circa Antuerpiam, alij per Flandriam militem conſcribunt. Viana oppidum eſt in Batauis ad Lecam fluuium, qui Rheni brachium facit, prope Vltraiectum ſitum, quod non ſolum iure ad ſe pertinere contendebat Brederodius, nam minime id controuertebatur, ſed etiam eius dominium omni obſequio ac fide liberum in eo ſibi arrogabat, vt pote ab Hollandiæ comitibus genus ducens, quorum ſeu ſucceſſione ſeu beneficio Vianam principatus titulo maiores ſuos poſſediſſe aiebat.

10034068

CIↃ IↃ LXVII tus vſum omnem auerteret, etiam de re publica varie ſentiebant. nam pars Parmenſi eſſe parendum, & Megenſem in vrbem admittendum cenſebant; adhuc veniæ locum eſſe; nec expectandum, dum intercluſo commercio, quo ſolo tanta vrbs alatur, & inciſis neruis ad miſeras preces minime exaudiendi confugiant. alij libertatem, quam legibus nequeant, armis tuendam cenſebant: nam ea amiſſa nihil ſupereſſe; proinde vitam opes & omnia ſua in id impendenda, vt illam a maioribus acceptam retineant, nec committendum eſſe, vt propter vitam viuendi cauſſas perdant. ita diuerſis ſententiis rapti plebis animi, vt prope ad arma ventum ſit. quod vbi cognouit Megenſis, clam cum iis, qui ſecum ſentiebant, agit, magniſque promiſſis onerat; cum iiſque conuenit, vt nocte inſequenti ad eam vrbis partem, quæ eorum cuſtodiæ commiſſa erat, cum dato ſigno impetum faceret, ipſi quaſi propugnaturi accurrerent, patefactiſque portis ac coniunctis viribus ipſum admitterent. quod & exitus approbauit; admiſſuſque Megenſis, qui ſtatim in ſeditioſos animaduertit, pleriſque vltimo ſupplicio affectis, aliis vrbe pulſis. Bombergus motum præſentiens mature ſe periculo eripuit, accepto etiam ſtipendio; & cum diſcederet, conceſſo non ſolum ſuis, ſed & oppidanis tempore, quo in tutum euadere poſſent. quo facto Megenſis ſucceſſui inſiſtendum ratus in Hollandiam, vbi confœderati res nouas præcipue moliebantur, ducit, inopinatoque aduentu ſuo eorum cepta magna ex parte diſturbat. interea Toloſius cum delecta nobilitate a Petro Ahekio Mildeburgenſi accitus Vliſſingam in Va-

10034068

CIↃ IↃ LXVII quandam domum incluſiſſet, ibiq. vltimam vim ſuſtinere decreuiſſet, incendio excitato cum domo crematus eſt. quo caſu conſternati Antuerpienſes ſtatim arma corripiunt, licet non bene inter ſe concordes, quippe cum alteri haut ſatis alteris fiderent. mox eo miſſus a Parmenſi Arauſienſis, & Hocſtratanus, qui primo male accepti ſunt, vnuſq. adeo præfracta audacia repertus eſt, vt gladium ſtrictum in Arauſienſis oculos ferre auſus ſit. verum ille, qui plebis moderandæ artem calleret, patientia eorum impetum vicit; & Catholicos cum Martinianis, nam ijs melius inter ſe conueniebat, in plateam publicam iuxta monetaleis ædeis conuenire iubet. ij numero CCCC equites erant. diuerſa parte Itali, Hiſpani ac Luſitani inſtitores, veriti ne tumultuantium impetus in ſe ac ſuam perniciem verteretur, & ipſi cum armis in vico iuxta æſtuarium conglobantur. contra hos Caluiniani ſtabant, numero impares, ſed armis & tormentis diſpoſitis inſtructiores, quib. ſe in ponte Murano muniuerant. biduum vltro citroq. commeando inſumptum; tandemq. Arauſienſis prudentia & interuentu Ioannis Stralij conſulis admodum cunctis gratioſi, placati ciues, cum quiſq. mutuam lanienam horreſceret, accepta vtrinq. ſecuritate in ſuas ædeis dilabuntur. nec multo poſt, cum paſſim res proſpere Parmenſi ſuccederent, nec vlla ſpes aliunde auxilij eſſet, Bruxellas oratores mittunt, qui cum ipſo in has leges tranſigunt, vt Proteſtantium conciones omittantur, Catholicorum concionatores reſtituantur, templa inſtaurentur, priora edicta ſeruentur, nemo ob præterita morte aut facultatib. multetur, donec aliter

10034068

CIƆ IƆ LXVII ille, hoc ſolabitur, quod amicis in tempore, imo patriæ, conſilio ac manu adeſſe voluerim; quod cum occulta Dei voluntate & cœcis ad pericula animis minus valuerim: quod vnum supereſt, tibi denuntio Egmondane, fore, vt ſi animum obfirmare perſeueraueris, non ſolum te, ſed tua cauſſa omneis harum regionum proceres in manifeſtum exitium præcipites; iamque animo prouideo, te pontem venturis Belgij hoſtibus ſtraturum, per quem vbi in has regiones pedem intulerint, loco tropæi caput tuum a trunco abſciſſum ſtatuent. quibus dictis, ſiue præſaga mente ſiue vt proprio periculo Egmondanum a ſententia dimoueret, poſt amplexus non ſine lacrimis vtrinque datos diſceſſere. & Arauſienſis paullo poſt petita a Parmenſi venia Antuerpia Bredam petit, & inde in Germaniam, quaſi ad res domeſticas ordinandas profectus eſt; plerique ab ipſo clam moniti mox ſecuti ſunt. maior pars nobilitatis cum Egmondano, in cuius meritis fiduciam habebant, manſit, & ſe illius exemplo a fœderatorum cauſſa ſeparauit. dum hæc agerentur, Aldenardæ omnino conciones interdictæ ſunt, & Brugis vt Proteſtanteis a conueniendo deterrerent ad locum concionis mittunt, qui miniſtrum iuberent craſtina die ſe coram magiſtratu ſiſtere, vt iuxta pacta regi fidem publico ſacramento cuncti obligaret; ni facerent, ſcirent concionibus ſibi interdictum. is vero cum minime comparere tutum exiſtimaret, fuga ſibi conſuluit. paullo poſt Proteſtantes alium ſibi eccleſiaſtem conciliant, qui in porta comprehenſus, & quod a meridie publice concionari contra magiſtratus, & Franconatus, is eſt magiſtratus vrba-

10034068

CIƆ IƆ LXVII hactenus fecerant, ex eo conſternatione territi de priſtino ardore ac pertinacia plurimum remiſere; & cum nulla ſpes auxilij ſuperaret, tandem IX Kalen. April. ſub veſperam regis arbitrio deditionem fecere. Noercarmius vrbem ingreſſus mox portas obſerari iubet, & Michaelem Herlium primarium ciuem, turbarum, vti iactabatur, incitatorem cum filio in carcerem coniectum ſecuri percuſſit, Guidonem Breſſeum, & Peregrinum Gangrenum concionatores in furcam tolli iuſſit; complures alij ſupremo ſupplicio affecti, & vt quidam ſcripſere diuerſis vicibus CC amplius capite plexi ſunt. ſecundum hæc Noercarmius Amandi fano prius occupato Cameraceſium epiſcopi Cameracenſis oppidum ducit, quod Proteſtantibus huc vſque patuerat, & inde continuis excurſionibus populares vexati fuerant. verum oppidani Valencianarum deditione intellecta locum deſeruere, qui mox militi in prædam ceſſit. captus Philippus concionator, & manu amputata patibulo affixus eſt. fama ſparſa, quaſi abolita concionum libertate, & antiquæ religionis cultu vbique reſtituto, rex interuentu Parmenſis placaretur, & conſilium de exercitu in Belgium immittendo omitteret, proceres certatim in id incumbunt, vt regis ea in re deſiderio ſatisfacerent. itaque vbique fere interdictæ Proteſtantium conciones, templa inſtaurata, & imagines maiore, quam deiectæ fuerant, in Flandria ferijs Paſchalibus, animorum ardore reſtitutæ, templa nuper a Proteſtantibus exſtructa Hipris, Baleoli, Armenteriæ magno concurſu diruta; Cominij item, vbi Araſchotani iuſſu ex eorum materia ac trabibus

10034068

CIϽ IϽ LXVII labentibus, Gerardo Groſbekio præſuli ac principi ſuo deditionem fecere, & leges a victore accepere, vt templa ſuis ſumptibus inſtaurarent, belli impenſas ſarcirent, Catholicam R. religionem deinceps profiterentur, omni alia reiecta, & præſidium reciperent, nec multo poſt extra Ruremondam in Geldria egreſſi IϽ circiter Proteſtantes ad concionem, cum in vrbem redire vellent, a magiſtratu excluduntur. ne Colonia quidem Agrippinæ ab his motibus immunis fuit, vbi miniſter quidam Caluinianus cum haut longe ab vrbe concionaretur, magnam hominum multitudinem ad ſe pellexit, vt non leuis metus ciuibus ſit iniectus, ne ex ea occaſione ſeditioſi aliquid in publicæ quietis perniciem molirentur. verum prudentia Conſtantini Lishirkij conſulis, qui edicto prohibuit, ne qui ad conciones vrbe exirent cum concionatorem auditoribus amplius ad eum non conuenientibus ſolitudinis tæderet, is metus diſcuſſus fuit. Gubernatrix vero poſtquam cum Antuerpianus tranſegit, mox eo Carolum Mansfeldium Petri Erneſti F. præmittit, qui vrbem hoſtili ſpecie cum XVI Gallorum ſignis ingreſſus eſt. eum biduo poſt ſubſecuta eſt Parmenſis cum IϽ equitibus; mox decretæ ſupplicationes magna equitum velleris aurei pompa celebratæ. dein plerique capti, nonnulli etiam, qui turbis cauſſam dediſſe iactabantur, in furcam acti. templa inſtaurata, vetera placita de religione renouata, pueri a Proteſtantibus baptizati rurſus ſacro lauacro abluti; templa etiam Proteſtantium magnifice, quantum per temporis anguſtias licuerat, exſtructa deiiciuntur, & arma diligenti

per

10034068

CIƆ IƆ LXVII tatem ac rebellionem nulla pœnitentia aut ſatiſfactione expiabilem eſſe cenſuit, niſi poſt delicti publicam declarationem ſe vitam ac fortunas principi ſuo, vt de ijs arbitrio ſuo ſtatueret, ſine vlla condicione permitterent. quod cum præfractæ contumaciæ homines minime facturos eſſe appareat, regem officio ſuo, quod pro dignitate ſibi a Deo commiſſa ſuſtinet, defuturum, niſi exacta ſeueritate, & cuius exemplo alij ſapere diſcant, perduelleis coerceat, in idque totos ingenij neruos intendat, & omne imperij robur pro tam glorioſa & in Deum ad æternam ſui inter homines memoriam expeditione impendat. hoc conſilium, quia Granuellani cardinalis, qui itidem olim intempeſtiuæ in Germanos ſeueritatis exercendæ ſiue auctor ſiue aſtipulator fuerat, alioqui Belgis ob priuatas ſimultates infeſti auctoritate firmabatur, Philippus natura ſua iniurias haut facile animo deponens, & Hiſpanorum, qui bellum in Belgio gerendi occaſionem aucupabantur, ambitioni ſeruiens, Albani ſententiæ ſubſcripſit, aſſentientibus Feriaduce, qui mox ſententiam mutauit, Spinoſa, & S. Inquiſitionis præſide, qui nouos populi motus coerceri, non ſolum ad officium ſuum pertinere, ſed in auctores ac conſcios ſeuera vltione animaduerti exiſtimationis ſuæ intereſſe dicebant: ad idque non ſolum ab inueteratis Belgici nominis hoſtibus inſtigabatur, ſed etiam literis Parmenſis in dies confirmabatur, auctoritatem regiam paullatim recuperari, & ſeditioſos aut ſenſim dilabi, aut vi ac metu ad officium redire affirmantis; quo maturius occaſioni inſiſtendum ratus, illuſtri in perduelleis edito

10034068

CIↃ IↃ LXVII nauigijs ingredi infra dignitatem, & parum tutum, cum magna ac regia claſſe, & longum & periculoſum erat: quippe cum per Zelandiam aut Hollandiam appellendum eſſet, quæ prouinciæ maxime omnium ob religionem turbatæ, & ob Arauſienſis illarum præſidis fidem ſuſpectæ erant. altera per mare mediterraneum, & inde per Italiam ac Germaniam vti longa ac damnoſa, ſic & principum Proteſtantium ratione, quorum per ditiones cum numeroſo exercitu tranſeundum erat, periculoſa ſummopere videbatur. vltima reſtabat per Italiam, Sabaudiam, Sebuſianos, Sequanos ac Lotaringiam, quæ & ipſa non carebat ſuis incommoditatibus; tamen tutior prioribus & compendioſior viſa eſt. cum vero iam inclinata tempeſtate periti rerum metuerent, ne per aſpera montium in Sabaudia impedimenta parum commode traduci poſſent, & equites ac pedites etiam cum niuium inclementia ad perniciem colluctarentur, a rege comeatus petitus, vt per Prouinciam ac Lugdunenſem agrum ditionis noſtræ & melioris cæli regiones exercitum traducere in Sequanos liceret, nec Genuam vſque copiæ portarentur; ſed ad Forum Iulium in Prouincia exponerentur. verum vrbi rex ſe excuſauit, & per has prouincias Proteſtantibus frequenteis & quibus non poterat non magnopere ſuſpectus eſſe Hiſpanorum aduentus, neq. tutum copiarum tranſitum, neq. vero ſe ipſi idonee cauere poſſe hoc rerum ſtatu oſtendit. tandem decretum fuit per Sabaudiam iter habere; & quia Philippus eam comeatus inopia laborare intelligebat, Ioannem Acugnam Velam ad Emanuelem Philibertum

10034066

CIↃ IↃ LXVII triremib. ad exercitum portandum appulerat, venit cum XV vexillis tironum, qui in locum veteranorum Neapoli & per Siciliam, Sardiniam & in Inſubribus diſtribuerentur. alia duo mox Tarraconem conuenerunt. tandem VI Eid. Maias Albanus ſoluit, & cum ſub id ipſum tempus febri accedente arthritidis familiari morbo correptus eſſet, præmiſſa Genuam cetera claſſe, ipſe cum IIII triremibus Niceæ ſubſiſtere coactus eſt; vbi collectis viribus, ſeptimo, poſtquam ex Hiſpania diſceſſerat, die Genuam appulit, & ex XVII vexillis tironum, quæ ſecum adduxerat, IIII delegit, quæ veteranis ad Belgium deſtinatis admiſcuit. inde Alexandriam terreſtri itinere petit, ibiq. Gabrielem Cueuam Albuquercij ducem principatus Mediolanenſis præſidem obuium habuit, & Bernardinum Mendozam ad Pontificem ablegat, vt conſilia Baionæ cum regina ante biennium ipſius inſtigatu inita reſumeret, & quid facto opus eſſet, cum eo conſuleret; ad fanum Ambroſij Subalpinæ prouinciæ oppidum ad radices Alpium, nec longe a Ceniſio monte copioſam annonam comportandam curauerat, Ibarra, eoque copias omnes conuenire iuſſerat, vt ibi vniuerſus exercitus recenſeretur. in eo erant XIX ſigna legionis Neapolitanæ, ductore Alfonſo Vlloa, X ſigna legionis Siculæ, ductore Iuliano Romero, X item ſigna Inſubris legionis, ductore Sanctio Lodognio, X denique ſigna legionis Sardoæ cum IIII tironum ſignis ei additis, ductore Conſaluo Bracamontio; quæ ſimul omnes XLIX vexilla, & VIII CIↃ IↃ CC XXC peditum Hiſpanorum efficiebant. ſingulis ſignis in fronte admixti XV maiores ſcloppetarij,

10034066

CIↃ IↃ LXVII exercitui pereundum eſſet. diſcedente per Allobroges Hiſpano exercitu metus iniectus vicinis Heluetijs & Geneuenſibus præcipue, ne quid in itinere Albanus contra eos moliretur. quam occaſionem ſibi minime prætermittendam ratus dux Sabaudiæ tentatis ante per ſuos Bernatum animis antiquas controuerſias renouauit, & de præfecturis aliquot maioribus ſuis ademptis cum ijs tranſegit. hæc autem rei origo fuit, ſicuti ex Philippo Comineo noſtro didicimus. Carolus pugnax, vltimus ex Francica familia Burgundionum dux, cum nullum deſiderijs modum faceret & ingenti animo ambitioſe longinqua etiam captaret, Iolandam Ludouici XI ſororem & Philiberti Sabaudi viduam etiam in poteſtatem redegerat, & ditionibus eius ad explendam animi inexhauſtam vlterius ſemper progrediendi libidinem abutebatur. dumque in eo eſt, accidit Iacobi Sabaudi comitis Romontij temeritate, vt Heluetij ex leui cauſſa, ſed qualis cum gente paupertate nobili intercedere poterat, grauiſſime irritarentur, carro ſcilicet cuiuſdam Heluetij ouillis pellibus onuſto iniurioſe a Romontianis abacto; qua de re cum crebras per legatos Heluetiorum querimonias negligere videretur Romontius, homines libertati aſſueti & iniuriæ impatientes armis rem agunt, & Vatenſem præfecturam atque alias Geneuæ circumpoſitas inuadunt, & ſui iuris faciunt. inde occaſionem, quam alioqui magno mercatus eſſet, Burgundio arripit Heluetijs arma inferendi, a qua voluntate nullis condicionibus ab Heluetica gente propoſitis abduci potuit, neq. Ludouici regis precibus, qui negotio per

10034068

CIↃ IↃ LXVII dens, dum per Allobroges & Sebuſianos iter haberet, auctor fuerat reginæ, vt Heluetiorum auxiliareis copias conduceret, & delectum per regnum haberet, vt eodem tempore in Gallia & Belgio ſectarij opprimerentur. nec id ſegniter factum. nam & VI Heluetiorum CIↃ conſcripta, & delectus per Campaniam & Picardiam habiti: datum præterea negotium præfectis, vt cum equitum turmis aliquot & peditum cohortibus ſpecie limitis tuendi in armis per omnem illum tractum quaſi ad latera Albani incederent. quæ in ſuam perniciem fieri Proteſtantes apud nos interpretati, eo maturius arma ſumpſere, & regem atque eius aulam Moncelli in Meldis, vbi diuerterat, pæne oppreſſere. acceptis in Sequanis IIII equitum cataphractorum turmis, quæ CCCC efficiebant, quas Philippus conſcribi iuſſerat, ducibus Vergio Comitatus præſide, Capralio, Monmartino, & Claroyallio ex primaria nobilitate, C item equitibus ſcloppetariis, duodecimo poſt die Fontenaium in Lotaringiæ limite Albanus venit; atque inde duodecimis caſtris Theodonisvillam petit Lucemburgenſis principatus oppidum, vbi obuium habuit Carolum Emerium Barlemontium & Noercarmium a Parmenſi ad eum ſalutandum miſſos, quibus ille mandatorum regiorum exemplum Gubernatricis nomine petentibus exhibuit. iis armorum ſumma præfectura per Belgium vniuerſum illi attribuebatur: cum vero pacata omnia in Belgio eſſe intelligeret, vt ſumptibus parceret, equitatum Germanicum nuper conſcriptum, qui eum in limite operiebatur, dimiſit, ſeruata tantum Alberici Lodronij legione, quæ Theo-

10034068

CIↃ IↃ LXVII commiſiſſe, quarum in tempore illam certiorem faceret. tum roganti Parmenſi, quid illud eſſet, Albanus quaſi per riſum ſuperbe reſpondit, inpræſentiarum minime animo ſuccurrere, ſed temporis progreſſu id ſe in memoriam reuocaturum, & ei quicquid eſſet poſtea declaraturum. quod cum maxime Parmenſis animum pupugiſſet, tamen iniuriam eam prudenter diſſimulauit, occaſionem opperiens, dum petita a rege venia e prouincia, quam ſumma fide & æquitate adminiſtrauerat, honeſte diſcedendi, diſparis ſucceſſoris comparatione, partim calumnias de ſe ad regem delatas, quaſi conniuentia ſua turbas aluiſſet, per abſentiam ſuam reuinceret, partim ſui deſiderium maius in Belgio relinqueret. vbi venit Albanus Bruxellas, diſtributis circa ſe per Brabantiam copiis, ſcripto edito ad libellum ſuperiore anno oblatum regis nomine reſpondet, reuocatiſque Caroli V ac regis de religione & Inquiſitione placitis, eorum moderandorum, ordinum item Belgij conuocandorum ſpem omnem præcidit: tum datis ad ſingularum prouinciarum ordines fiduciariis literis, quid ſibi a rege mandatum ſit, indicat, hortaturque, regi ſe morigeros præbeant, arma deponant, maiorum ſacra colant: typis etiam ad maiorem fidem auctoritatis ſibi a rege creditæ faciendam diploma regium excudi iubet. inter arcana Albano a rege commiſſa præcipuum illud fuit, vt ſuſpectos proceres in poteſtatem redigeret; cumque ei Ecmundanus Tilmonem vſque obuiam proceſſiſſet, Albanus in congreſſu, conuerſo ad ſuos ſermone, ita tamen vt Ecmondanus exaudire poſſet, dixiſſe ferebatur, En ma-

10034068

CIↃ IↃ LXVII ad eam emanaret. Gandenſes etiam in illa fortuna antiquos ſpiritus reſumentes, cum ſe præſidio grauari inique ferrent, cum Ecmundano Flandriæ præſide egêrant, vt cauſſæ ſuæ patrocinium apud Albanum ſuſciperet. nec ille abnuerat. itaque legatos e ſuo ordine ad Albanum cum Ecmundano Bruxellas proficiſcente mittunt, qui nullum aliud ab Albano reſponſum tulerunt, quam ſe curaturum quod e re ſui regis eſſet. tandem re compoſita cum Ecmundanum & Hornanum Bruxellas exciuiſſet tanquam de grauiſſimis negotiis conſultaturus, eos in conſilium vocat a meridie v̄ Eid. v̄iibr., eodemque tempore Ioannem Caſembrodium Bakerſelam, qui & ipſe Bruxellis erat, obſeruari iubet per Andream Salazarium Panhormitanæ arcis in Sicilia præfectum, & Ioannem Spuchium arcis Publinenſis itidem præfectum. mittit & interim comitem Lodronium & Sancium Lodognium Antuerpiam, qui Antonium Straëlium virum opibus & gratia inter ciueis ſuos florentem comprehenderent; quod illi fecerunt, inter Antuerpiam & Mecliniam iter facientem nacti, & ſtatim eius bona Antuerpiæ deſcribi & ipſius ædeis obſignari curauerunt. quæ dum agerentur, Albanus de arce Antuerpiæ conſtruenda, cuius & delineationem proponebat, diſſertatione inſtituta conſilium in veſperam vſque extrahit, dum de Straëlio & Caſembrodio captis ſibi conſtaret; quos vbi comprehenſos reſciuit, ſtatim conſilium dimittit, dato negotio Sanctio Auilæ ſtipatorum ſuorum ductori, vt Ecmundanum, Hier. Salinæ Portus Herculis in Etruria præfecto, vt Hornanum captiuum ſiſterent. ij

10034068

CIↃ IↃ LXVII captos proceres ſecuta eſt, Albanus ab Ecmundano arcis Gandenſis teſſeram popoſcit, vt ea repræſentata Trullerus, qui ipſius nomine arci præerat, eam in poteſtatem ſuam, aut eius, quem vellet, traderet. tradita arx & Alfonſo Vlloæ, qui iam in vrbe cum ſua legione erat, commiſſa, moxque Ecmundanus & Hornanus in eam ſub cuſtodia miſſi ſunt. ceteri nobiles, pars Viluordam tranſlati, pars Bruxellis aſſeruati ſunt. cum caperentur illi, aderat P. Erneſtus Mansfeldius, qui Carolo filio, quod cum fœderatis initio capita contuliſſet, metuens, præſenti innuit, vt ſe ſubduceret, neque gratiæ, quam ex meritis ac fideli obſequio apud regem collegerat, neque adeo Albani implacabili ſeueritate viri amicitiæ confideret; atque is patris monitis obſecutus propere fuga ſibi conſuluit, & apud nos honorifice acceptus eſt; vbi cum diu manſiſſet, vna & altera poſt primæ obitum vxore in Gallia ducta rurſus in Belgium abiit, & bellis poſtremis indignam regibus noſtris & nomini Gallico gratiam rependit. interea miſſis paſſim, qui in ſeditionis auctores inquirerent, ingens terror per vniuerſum Belgium ſpargitur, multique cum ſuam innocentiam non ſatis tutum perfugium eſſe cernerent, aduerſus impotentem Hiſpanorum ſæuitiam ſibi metuentes, pars in Britanniam & maritimas ciuitates, pars in Germaniam & Galliam proximam diffugere. ſecundum hæc, habendorum in Belgio comitiorum ſpes, quæ prouincialibus aliquantula fulſerat, prorſus euanuit: in eorumque vicem inſtitutum VIIvirale conſilium, cui ipſe Albanus præſidis titulo præeſſet, & nominati initio ex

10034068

CIↃ IↃ LXVII gulos excitatis latis ac proiectis propugnaculis, quorum quatuor inuſitato etiam inter Hiſpanos faſtu ex ſui vnius nomine appellari voluit Albanus: nam primo Ducis, alteri Albæ, tertio Ferdinandi, quarto denique Toletani gentile nomen indidit, quinto de nomine artificis Paciotto nomen fecit. feſtinatis operis deproperatum opus Albani iuſſu, bis mille hominibus laborem continuantibus; in cuius rei ſumptus Antuerpienſes CCCC florenorum CIↃ contulere, quæ ex centeſimæ & decimæ erogatione imperata reſarcirentur. idque eo propenſius ab eis factum, quod vrbem præſidiario milite exoneratum iri ſperarent, cum tamen nullum ex ea re leuamentum ſenſerint. nam cum arcis cuſtodia primo cum idoneo præſidio attributa eſſet Gabrieli Serbellono Mediolanenſi ſpectatæ virtutis duci, cuius aliquoties a nobis ſupra facta mentio eſt, & poſtea Sanctio Auilæ olim gregario militi, ſed ex eo ad maximos honores euecto, nihilominus Albericus Lodronius cum aliquot Germanorum ſignis vrbi impoſitus eſt. iamque ad eam altitudinem perducta erat munitio, vt defendi poſſet, cum armamentarium Meclinienſe caſu vrbi illi fatali arſit. nam XX ante annis ictu fulminis tacta turre in eadem vrbe, in qua puluis tormentarius aſſeruabatur, plus IↃ homines, vt quidem ſcripſere, perierunt, partim ruina obruti, partim poſtea interclusſo ſpiritu ſuffocati, & fame, cum victus non ſuppeteret, inter ruinæ moles miſerabiliter enecti. certe Io. Sleidanus libro XVII eam cladem pluribus verbis perſequitur, & vltra ruinam, qua vrbem penitus deformatam dicit, arbores radici-

10034068

CIϽ IϽ LXVII initio conſtituerat, in Belgium honorifice ac ſecure veniret: verum eum domi retinuere, vti ſcripſit Bernardinus Mendoza, filij cuſtodia, quam mors ipſius nec non Eliſabethæ vxoris propere ſecuta eſt, & Maurorum in Baetica exitiales motus, qui Hiſpanias omneis nimium quam commouerunt, de quibus in ſequentibus ſingillatim dicemus. nunc e Belgio in Germaniam ac porrectas ad VIItrionem regiones deueniamus. Durabat adhuc bellum Suecis contra Danos ac Polonos Erici temeritate iritatos, cui componendo, quod quietem Germaniæ ſollicitare videretur, Maximilianus Cæſar prudentiſſimus princeps omne ſtudium ſuperioribus annis adhibuerat, neque hoc anno ceſſauit, menſe Martio conuentu Sundij indicto, delegato ad id Friderico Palatino VIIviro, & Pomeraniæ principibus. Henricus Ranzouius Holſatiæ vicarius a Friderico Daniæ rege venerat, qui herum ſuum Cæſarianorum delegatorum arbitrio ſe ſummittere paratum oſtenderet; ſed cum Suecus legatos ſe mittere non poſſe reſcripſiſſet, Ranzouius comeatu a delegatis petito in Daniam re infecta redijt. Ericus menſe inſequenti in Noruegia ad Aſloiam cum exercitu erupit, & arcem Aggerſanſenam irrito conatu oppugnauit. nam cum præfectus loci, vt obſeſſoribus incommodaret, Aſloiam oppidum incendiſſet, miſſis interim Hafnia a Dano copijs, Sueci repulſi ſunt, & ſoluta obſidione arx ſeruata eſt. inde Suecus, quaſi non ſatis eſſet hoſtem foris habere, etiam intus ſibi fecit aut inuenit. nam mox quaſi furore adactus præcipuos conſiliarios ex leui ſuſpicione in crimen vocatos Suantonem Sturam

10034068

[redacted]

CIↃ IↃ LXVII fere tempore inter Polonos & Moſcos ad Sitinum lacum pugnatum eſt XVI Kal. VIIIbr. Poloni Vitesbeska egreſſi Moſcos CCC circiter ceciderunt, captis CXX machinis & globorum ac pulueris magna multitudine, & opimis præterea ſpolijs. nec multo poſt prid. Eid. Xbr. Poloni præſidiarij pedites Vitesbeska item egreſſi iuxta Vieliſſam arcem cum Moſcis feliciter conflixere multis cæſis, alijs in fugam verſis, quorum pars Duina fluuio ſubmerſi ſunt; capti præterea ex primaria nobilitate Alexius Simiſcouius, & Bagdanus Reorius. dum paſſim vires geritur, controuerſia inter Daniæ regem & Holſatiæ duces agnatos de Sleuicenſi principatu per delegatos, qui Othoniæ in Fionia conuenerant, diſceptata eſt. Holſati beneficio quidem regum Daniæ maiores ſuos ditionem Sleuicenſem accepiſſe & tenuiſſe fatebantur, nec proinde iuramentum, de quo cum Chriſtiano III ante XX annos Coldingæ conuenerant, præſtare recuſabant; ſed beneficium liberum eſſe & hereditarium aiebant, nec militiæ obnoxium, cuius tam viri quam feminæ capaces eſſent: idque allatis in medium priorum regum inſtrumentis & communi iure Danico, cuius in Sleuicenſi principatu vſus eſſet, confirmabant. ita a Voldemaro rege Iuthiæ Auſtralis principatum anno Sal. CIↃ CCCXXVI, cum dominio vtili ac directo Gerardo Holſatiæ comiti, ipſiusque heredibus initio conceſſum eſſe, ſolo iure ſuperioris dominij & beneficij conferendi ſeruato. ſic Chriſtophorum regem biennio poſt inſulam Cimbricam Ioanni Holſatiæ comiti & ipſius heredibus tam maſculi quam feminei ſexus ab eo deſcen-

10034068

ↀ. Iↄ Iↄ LXVII ſuccedere in principatum potuiſſe, neque hodiernos principes legitimos eius heredes eſſe. his per aliquot dies agitatis tandem placuit, vt interuentu legatorum Auguſti Saxonis VIIviri, Vlrici Megalopolenſis, & Vilelmi Heſſi, res diſputaretur, & amice componeretur. itaque totum decennium continuata tractatio, quæ demum anno huius ſeculi XXC finem habuit. Vilelmi Heſſi mentio modo facta me admonet, vt de Philippo parente eius nouiſſima verba faciamus. is illuſtriſſima & antiquiſſima toto Imperio gente ortus, vt qui initia ſua ad Carolovingos noſtros referret, atque adeo ad profugos illos Caroli vltimi illius ſtirpis, qui Aureliani in carcere deceſſit, liberos, haut procul a caſtris parentis Vilelmi Cambum Palatinatus oppidum obſidentis anno huius ſeculi IIII natus, vitæ militaris inde omen tulit. poſtea ſciſſa ob religionis cauſſam Germania, Proteſtantium ſe & libertatis Germanicæ acerrimum vindicem præbuit, cum fœderi Smalcaldico ſubſcripſiſſet, & poſtea contra Carolum Cæſarem, aduerſa licet fortuna, tamen inuicto animo perſtitiſſet. ſed cum profligato Io. Friderico Saxone VIIviro a Mauritio genero perſuaſus cum Cæſare tranſegiſſet, vnius literulæ cauillatione aſtu Granuellani deluſus ac carceri mancipatus totum quinquennium victricia Cæſaris ſigna & aulam ſecutus eſt, donec deficiente a Cæſare Mauritio libertati cum Saxone reſtitutus eſt. ab eo tempore vitæ anxiæ & laborioſæ poſt tot exantlatos labores pertæſus ſe domi continuit, nulla præterea re memorabili geſta, niſi quod ante quinque annos ad poſtulata Condæi reginæ ſe nomine tuentis auxiliarem

CIↃ IↃ LXVII num Quintini captus in Belgio detineretur, odio potius æmuli, quam Amboſiæ Seniganæ fauore afflictam ipſius fortunam ſubleuauerant. nihilominus poſtea ſciſſa factionibus aula, atque adeo regno, Porcianus eius filius Proteſtantium doctrinam amplexus ad Momorantij & Coliniorum partes ſe applicuit, & Franciſco Momorantio, cum ante biennium in armis Cardinali Lotaringo occurrit, Lutetiæ præſto cum ſuis fuit. [iuſculo, quod illum emota mente ad furorem adegerit, vim ei inſidioſe allatam a F. Claudio Cluniaci antiſtite per San-Bartholomæum emiſſarium ſuum, vt ingratitudinem hominis tanto beneficio gentilibus ſuis obſtricti vlciſceretur, memorat auctor vitæ ipſius Claudij, cuius rei penes libri ſcriptorem, qui Dagonellus Vallius iuridicus Cluniaci præfectus fuiſſe perhibetur, fides eſto.] Idem annus & Michaelem Stifelium Eſelingenſem iam octogenarium, poſtquam in Saxonia & Boruſſia diu profeſſoris munere functus eſt, Ienæ in Thuringia abſtulit, cuius libri arithmetici reconditiore numerorum ſcientia referti in magno vti debent, pretio inter doctos habentur. in Italia Franciſcus Robortellus Vtinenſeis, qui magno cum ſtrepitu Bononiæ & Patauij, profeſſus, & varijs ſcriptis maiorem de ſe opinionem excitauit, quam impleuit, cum Carolo Sigonio, ſed impari certamine ſæpius & acerbius, quam inter literarum profeſſores decuit, digladiatus, in ijsque contentionibus, Germanorum, qui & ei mortuo honorifice parentarunt, ſemper præcipuo fauore adiutus, tandem vltimum diem XV Kal. April. clauſit, quinquageſimum annum haut multum ſuper-

10034068

CIↃ IↃ LXVII rat Confluentiæ Ioannes a Leia archiepiſcopus Treuirorum VIIvir, qui populos Auguſtæ Treuirorum & Confluentiæ mutationem religionis molienteis ſeuere admodum coercuit. in cuius locum poſt longas contentiones diſſidentibus Treuiris & ſacri collegij ſodalibus tandem electus eſt Confluentiæ VII Eid. April. Iacobus Hezius, cuius, etſi maiorum religioni additiſſimi, longe mitius ingenium ſui experti ſunt. Sed omnium maxime memorabile fuit bellum Gothanum, quod hoc anno in Germania imperij decreto geſtum ſimul ac confectum eſt; cuius origo hæc fuit. Gulielmus Grombachius collectis Albertinæ proſcriptionis reliquijs, cum poſt occiſum immani perfidia epiſcopum Virtzburgenſem, & Herbipolim ipſam pari audacia captam ac direptam, ſollicitata inſuper ad defectionem contra imperij leges nobilitate, quo res ſuas magis firmaret, & receptum ſibi ac ſocijs a Cæſare proſcriptis pararet, Ioannem Fridericum & Io. Gulielmum Saxones Ioannis Friderici olim VIIviri filios clam obteſtatur, vrget, increpat, nobilitatem reſpicerent, quæ epiſcoporum & aliorum tyrannide oppreſſa in ipſis tanquam vnicis patriæ libertatis vindicibus omnem ſpem reponat: quod ſi minus commiſeratione aliorum tangantur, ſaltem priuato periculo admoneantur. id enim agi, vt oppreſſa nobilitate ipſi omni auxilio deſtituti opprimantur. nam in ſpoliatione patris minime ſcelus diu ante cogitatum ſtetiſſe, ſed gradum ad maiora contra eos audenda factum; ſapiant tandem, nec patientia nimia nouam accerſant iniuriam; tantum velint; non enim defuturos, qui eorum au-

10034068

CIƆ IƆ LXVII gatos orat patruelem factionis ſeditioſæ ducem cum ſatellitio vniuerſo a ſe dimittat, ſibique ac ſuis hac in re conſulat, neu ſe turbidis hominis conſilijs immiſceat. cautum eſſe Saxonicæ domus fœdere, hoſteis publicos aut priuatos, aut ab imperio proſcriptos ne pars alterutra hoſpitio excipiat, aut patrocinio tueatur. eodem officio apud Ioannem Fridericum defuncti ſunt Fridericus Palatinus VIIvir, & Philippus Heſſus; & Palatinus quidem in Thuringiam venit, & inde Lipſiæ cum Ioanne Gulielmo Auguſtum VIIvirum conuenit, vt offenſionis cauſſas, ſi poſſet, præcideret, & vtrumque cum VIIviro patruele, ac rurſus vtroſque fratres generos ſuos inter ſe conciliaret. primis dein comitijs, quæ ſub Maximiliano Auguſtæ Vindelicorum celebrata ſunt, renouata eſt ſententia proſcriptionis, & ad receptatores atque auxiliatores porrecta; quæ mox poſt datum tubis ac tympanis ſignum more ſollemni publicatur, eiusque executio Auguſto Saxoni VIIviro demandatur. fuit & decretum, vt miſſa legatione iubeatur Ioannes Fridericus proſcriptos in manus Cæſaris tradere, aut vinctos, vbi ille velit, ſiſtere; ni pareat debita receptatoribus pœna afficiatur. nec multo poſt patuere inſidiæ a Grombachio, emendicato Ioannis Friderici, cuius ingenio abutebatur, nomine in Auguſtum VIIvirum ſtructæ, capto Ioanne Bemo haut procul a Dreſda & ſcelus inter tormenta confeſſo, Philippo Plaſſo item inſigni percuſſore ad id ſe a Grombachio conductum profitente. eodemque tempore alia teſtimonia ad Auguſtum afferuntur a Gunthero comite Schuartzeburgo & Chriſtophoro Zebicio ex

10034068

CIↃ IↃ LXVII quos illi Cæſar attribuerat, rem arcano & feſtinato conſilio aggreditur; & vt imprudenteis opprimeret, media & aſpera hieme copias præmittit, quæ ante vrbem Gotham prius a proſcriptis de clade in Pannonia accepta lætantibus,& ob id ſecuris conſpectæ ſunt, quam de conſilio Cæſaris quidquam animo tale concipere potuerint. id prid. Natalis Domini ſuperioris anni accidit. denunciatio ſtatim per fæcialem facta, qua ſubditi Io. Friderici a fide,quam ei tanquam legitimo domino debebant, ob læſæ maieſtatis Cæſareæ crimen ſoluebantur, & deſerto illo in Io. Gulielmi fratris verba iurare iubebantur. obſeſſa Gotha, neque tamen, quod adhuc pauciores numero copiæ aduenisſent, vndique cincta, comeatus & auxiliares ingreſſu haut omnino intercludi potuere. itaque ex vicinis locis aliquot milites, ſed fere imbelles, in oppidum compulſi, & ex pagorum circumpoſitorum præda in aliquot dies annona comportata. mox adueniente toto exercitu, cum aliquot dies ſine vllo operæ pretio elapſi eſſent, decimaquarta ab obſidione die Auguſtus VIIvir in caſtra venit, & iuxta belli leges diſpoſitis cum Io.Gulielmo patruele aciei forma ac circunductis propinquo interuallo vniuerſis copijs, deditionem fieri petit; qua negata, haut multorum dierum ſpatio mira arte ac feſtinatione diſtributis operis noctu diuque inſtans omnem vndique vrbem foſſis, aggeribus & caſtellis circumdat, vallo tam prope ad vrbem perducto, vt oppugnatoribus obſeſſiſque colloquendi facultas eſſet, nequicquam diſploſa interim ingenti machinarum procella, qua tamen minime operæ impediri potuerunt.

10034068

CIↃ IↃ LXVII que locis notata & correcta. ipſe vero, vt ex iiſdem commentariis cognitum eſt, & ſtipendia ducibus de ſuo decreuerat, & præmia ampliſſima victori militi, ex præda ac terris occupatis propoſuerat. inita & cum externis principibus occulta fœdera, ac præcipue cum Erico Sueciæ rege, cuius turbidum ingenium ad turbandam Germaniæ quietem coniuratis peropportunum viſum eſt. miſſæ & ad regem literæ, grauiſſimis aduerſus Cæſarem & imperij ordines querimoniis plenæ, quibus auxilia petebantur. facta poſtremo ſpes a Grombachio amicitiæ & opum Anglicarum ab Eliſabetha: & quanquam Io. Fridericus Agnetem Heſſi F. & Mauritij, qui patrem ipſius ſpoliauerat, viduam in matrimonio haberet, tamen perſuaſum ei tam facile vxorem repudiari poſſe, vt Eliſabetham ipſam duceret, quam ſtolide ſana ſoceri de euentu funeſto toties vaticinantis monita repudiauerat. in eam rem confictæ a coniuratis quaſi ab Eliſabetha literæ notis arcanis exaratæ, quibus illa mirifico eum ſola virtutis & paternæ & ſuæ fama cognitum amore deperire conteſtabatur, & familiare cum ipſo colloquium expetere. quibus rebus vt maior fides aſtrueretur, impudens iuxta & audax commentum Grombachium molitum affirmant; ſuppoſitam nimirum anno ſuperiore feminam e proſtibulo ad id ante inſtructam, quæ obſoleto habitu, vt lateret, Erfordiam venit; eodem mox Io. Fridericum vanis promiſſis a ſuis infatuatum veniſſe, & cum ea, quam Eliſabetham rebatur, quæ relicto regno ad eum impotenti amore perculſa ſimulato morbo ſumma celeritate aduolaſſet, ſic enim illa aiebat, vt con-

10034068

CIϽ IϽ LXVII derico obſtrinxerant, præſidiarij exegerant, & in poſterum ſacramento obligare ſe recuſabant, ſiue cauſſæ diffiſi, ſiue de euentu male ominantes, quippe cum in vrbe defenſores amplius contra tormentorum ictus altitudine valli non tegerentur, & propter caſtella & tumulos a Cæſarianis excitatos tota interior vrbs hoſtium conſpectui pateret: extra autem iam feſtinatis operibus exſtructa omnia ad ſeriam oppugnationem & impetum faciendum eſſent. itaque præcipui extra eos, qui coniurationi nomen dederant, ex equeſtri ordine, aulicis, Senatu, ac plebe conueniunt, concordibuſque votis conſilium capiunt, & principem literis ſupplicibus, nam quominus ad eum admitterentur, a Grombachianis prohibebantur, monent, ne ſe ipſum ac ſuos proſcriptorum cauſſa obſtinate perditum eat, nec exiſtimationem ſuam cum iactura etiam ſalutis æternæ ſuſcepto contra legitimum magiſtratum bello commaculet, maturaque reſipiſcentia ſe tam periculoſo bello expediat. ſed nullum ad illas, præter minas, reſponſum datum eſt; dumque clam oppidani ruſtici & præſidiarij conſultant, caſus incidit, qui occulta ac remiſſa eorum conſilia ex indignatione in apertam ſeditionem adduxit. erat Gothæ Ioannes Hoffmanus præcipuæ inter ciueis auctoritatis & manu ſtrenuus, ob idque primarius inter ſuos dux delectus, qui pridie Paſchæ contra pacta, quibus cautum erat, vt præſidiarij arcem, ciues vrbem tuerentur, & alteri alteris laborantibus ſuccurrerent, ad caſtellum ab hoſte erectum, quod arci multum incommodabat, oppugnandum erumpere cogitur. in eo conflictu nemine auxilio adueniente

10034066

CIↃ IↃ LXVII muni epiſtola, quid in vrbe actum eſſet, a nobilibus, aulicis, centurionibus, Senatu, Saxoni VIIviro, Io. Gulielmo, & Cæſaris legatis ſignificaretur; & de conſenſu Io. Friderici petitum, vt dies condiceretur, qua per delegatos de pace ageretur, paratis cunctis proſcriptos dedere, & vrbem ipſam, ſi id æquis condicionibus liceret. huic epiſtolæ Io. Fridericus ſeorſim ſuas adiungit literas, non principibus, ſed Cæſareis legatis inſcriptas, quibus ſtolide tanquam vrbis adhuc potens, ac ſi integrum ſibi eſſet, æquis vt antea condicionibus agere, petebat, vt Palatinus VIIvir, Gul. Cliuenſis dux, & ipſe Philippus Heſſus ſocer, qui paullo ante e viuis exceſſerat, accerſerentur, & in commune de pacis condicionibus deliberaretur. aberat tunc Auguſtus VIIvir Caſſellas cum Io. Gulielmo profectus, vt funus Heſſi præſentia ſua cohoneſtaret. interea reſpondent Cæſaris legati, & obſeſſos bene de Saxone VIIviro propediem reuerſuro ſperare iubent, prius monitos, vt diligenter captiuos aſſeruandos curarent. vbi Auguſtus in caſtra rediit, Gothani quod petebant impetrant; ad literas Io. Friderici nihil reſponſum fuit. dicta congreſſui die proponuntur condiciones, in quibus faſtu ne an ſocordia, incertum, cum ſe comprehendi paſſus eſſet, Io. Fridericus conſilij inops, tandem conuenitur, vt ipſe ſe vrbem & arcem cum apparatu omni bellico, comeatu ac fiſco dedat Cæſari ſine vlla condicione, vt proſcripti & Saxonis VIIviri ſubditi, qui non renunciata domino ſuo obligatione contra ipſum militarunt, in VIIviri manus tradantur; vt armati intra quatuor horarum ſpatium vrbe & arce excedant ſine tym-

10034068

CIↃ IↃ LXVII ſubinde dictitans, ſibi malignitate aſtrorum communem cum patre fortunam fuiſſe; quaſi non potius vanitate ac credulitate ſua ac ſceleratis perditorum hominum conſiliis, & vanis ariolorum reſponſis deceptus, ſe in has inextricabileis calamitatum labyrinthos induiſſet. capto appoſitæ cuſtodiæ, ac poſtridie ſe in manus Othonis comitis Eberſteini, Fabiani Schoneichij, & Chriſtophori Carolovicij Cæſaris legatorum tradit, petiitque ne in Auſtriam abduceretur, ſed apud Saxonem VIIvirum relinqueretur. nihilominus triduo poſt Viennam ducitur, facta vxori eius abeundi & ſupellectilem pretioſam ſecum aſportandi copia. mox de proſcriptis & captiuis quæſtio habetur, & Grombachius imprimis tormentis ſubiicitur, ex cuius & ſociorum confeſſionibus cum de criminibus, quæ commemorauimus, conſtaret, XIIII Kalend. Maij de iis ſupplicium ſumitur. Grombachius & Brukius ſecti in quatuor partes. cum Steinio, quod eum tanquam a ſe ſeductum excuſaſſet Grumbachius, mitius actum: nam capite primum truncatus eſt, & poſtea quadrifariam ſectus. eadem pœna Hieronymus Brandenſteinius arcis præfectus affectus eſt, qui in diripienda Herbipoli ſe non tantum nefarie, ſed etiam ferociter geſſerat, & Gothanos in ea obſidione ita afflixerat, vt niſi iuſtum de eo ſupplicium magiſtratus ſumpſiſſet, vltrices oppidanorum manus vitare non potuerit. laqueo gula fracta Ioanni Beiero. capite plexus eſt Dauid Bongartenerus Sueuiæ regulus Auguſta oriundus, qui periculo ſe eripere potuerat, ſi lacero ſqualidoque amictu inter gregarios milites latere, quam in ferociente ac ſuperbo equo

10034068

ↀIↄ Iↄ LXVII comitabantur. ita varijs anfractibus per celebriores vrbis plateas, vt plebis oculos paſceret, circumuectus eſt, inde Neapolim tranſlatus in cuſtodia L armatorum, & domeſtico comitatu admodum exiguo: additum tamen poſtea indulgentia Cæſaris nouum famulitium. dein pro eo miſſis oratorib. Moguntinus VIIvir & vniuerſa Baioarorum Palatinorum familia, Brandeburgicus VIIvir, Virtembergicus dux, Lantgrauius Vilelmus, Treuirenſis VIIvir, Cliuenſis dux, Badenſis marchio & Hennebergenſis comes deprecati ſunt apud Cæſarem, vt Clementiæ ac lenitatis memor ſupplici captiuo ignoſceret, proprio quidem errore, ſed aliena potius culpa, quam ſua, lapſo: hoc daret decori familiæ, & principum gratiæ, qui pro eo intercederent. ad has preces ſcripto comprehenſas ſcripto reſpondit Cæſar, & excuſauit ſe, quod petitionibus eorum inpræſentiarum ſatisfacere non poſſet: nam in hac cauſſa non ſuam, ſed publicam Imperij cauſſam verti, & cum cottidie de nouis machinationibus afferatur, reip. intereſſe, vt eos in poteſtate habeat, qui de illis ſuſpecti ſunt, tantiſper dum motibus animorum ſedatis metus omnis armorum ac ſuſpicio euaneſcat. ita dimiſſi oratores, a quibus hoc impetratum, vt captiuus laxiori cuſtodia teneretur. Poſt bellum Turcicum in Ratisponenſib. comitijs decretum, conuenerant, vt trium annorum pecunia ad vnum contraheretur, ea lege, vt illa in Cæſaris manus non perueniret, niſi bellum cum Turcis gereretur. eadem de re & actum Erfordiæ VItili menſe; conuentus & Pragæ habiti ob eandem cauſſam, & imperata Boëmiæ grauia vectigalia ad limitem alendum; ad ea-

10034068

CIↃ IↃ LXVII huic malo remedium quæſiturus, ex proceritate corporis agnitus aliquot glandium ictibus petitus fuit, quarum vna ſummum humerum ita ſtrinxit, vt veſtis eius igne concepto, quod eſſet ad frigus pellendum pellib. farta, arderet. tandem commodiore machinis loco reperto, & ijs mox in illum improbo militum labore, quos in officio, ſi quiſquam alius continere potuit, tranſlatis, præſidiarij ad extremam deſperationem redacti in has condiciones tranſegerunt, vt vita ac rebus ſaluis dimitterentur; & ita arx prid. Non. Ianuar. huius anni in manus Schuendij venit cum opima admodum præda, qui Bebeci vxorem cum omni ſupellectile libere ac tuto abire paſſus eſt: ipſe tormenta ſibi ſeruauit. nec magno temporis interiecto ſpatio, nulla hiberni frigoris ratione habita Munchauſium pari felicitate obſidet, locum munitiſſimum & huic bello gerendo maxime opportunum, cuius præſidiarij vitam facultatesque ſaluas pacti deditionem fecerunt. id incidit in XIII Kalend. Mart. quarto, poſtquam obſideri ceperat, die; quo niſi deditio facta fuiſſet, effuſo poſtridie imbre inſolito miles & omnis apparatus bellicus aquarum inundatione proculdubio perijſſet. acceſſit ad hoc Tranſſiluani damnum & aliud, quod pecunia, quam ille militum ſtipendio mittebat, a Cæſarianis in itinere intercepta ſit. eo caſu ſummopere commotum eum conſtat, vt de arce quauis ratione recuperanda cogitauerit; quippe qua amiſſa ſibi in Sarmatiam & Ruſſiam omnem aditum præcludi videret, nec vllas ſubſidiarias e regno amico in poſterum copias ſperare poſſet, niſi eas per Moldauiam varijs ambagibus & itinere

10034068

CIↃ IↃ LXVII ſi quidem legati de pace acturi illuc propere mitterentur, fore aiebat, vt Turci impetum ſuſtinerent. itaq. legati a Cæſare Antonius Verantius antiſtites Agrienſis, ante quinquennium eodem munere defunctus, & Chriſtophorus Tiffenbachus Iunio exeunte Vienna profecti Byzantium verſus iter ſuſceperunt, quo tandem XI Kal. VIIbr. incolumes peruenerunt, moxque ſalutatis purpuratis, & publico conniuio more gentis accepti, tandem ad imperatorem introducti ſunt. diu tamen & in annum vſq. ſequentem negotium extractum, Selimo interim Hadrianopolim profecto & ibi eum ſubſecutis Cæſaris oratoribus, donec res omnino confecta eſt, ſicuti poſtea dicemus. In Italia hoc anno quidem pax, ſed motib. quibuſdam aliquantum interturbata fuit. nam Genuæ ex priuata cauſſa partium ſtudia excitata, & paullum a ſeditione abfuerunt. Io. Baptiſta Larcarius auctoritate & opibus potens in rep. illa principatum ſumma cum integritatis laude tenuerat, ſed quod in occulto Hiſpanorum partib. fauere crederetur, cum magiſtratu exiret, obtinere non potuerat, quod aliis plerisque fuerat conceſſum, vt Procuratoris munere ac dignitate ad vitam ornaretur. id quominus a rep. impetrare potuerit, Auguſtini Pinelli & Lucæ Spinolæ Senatorum, qui cenſuram exercebant, ſeueritate factum cum intelligeret Io. Stephanus Larcarij F., iniuriam eam patri ac ſibi factam ad animum reuocans iuuenili ardore ſtimulante vltionem parat, & ſub veſperam palatio redeunteis per ſuos ſicarios aggreſſus Pinellum ſcloppeti ictu interficit, Spinolam grauiter vulnerat. quod vbi vno ex ſicarijs comprehenſo a Ioan.

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034066

10034068

CIƆ IƆ LXVII ciarum principatus, cui cum ſummo imperio regis nomine præerat, oppida luſtraret, & munienda curaret, re vera, vt copias in bellum, quod contra Proteſtanteis in occulto apud nos parabatur, ſicut euentus docuit, in Italia conſcriberet, ſuſpicio iniecta fuit Vilelmo Mantuæ duci Ludouici fratri, cum quo non ita bene illi conueniebat, quaſi prætextu rerum regiarum procurandarum Ludouicus in Montisferratenſis ditione proxima, in qua & ipſe ſibi partem petebat, aliquid tentaturus veniſſet. itaq. eo ſibi diligentius circumſpiciendum exiſtimauit, ne infeſto Sabaudo tam vicino, & ſuſpecto ex affectata cauſſa fratris aduentu exules Caſalenſes res nouas in vrbe molirentur. eius autem rei originem altius repetemus. Caſalium S. Euaſij vulgo dictum, olim populo frequens & opulentum ob loci commoditatem municipium, quippe in Padi ripa ſitum, neque tamen tunc vllis mœnib. cinctum, poſtea dein varijs & amplis priuilegijs & immunitatib. ab Imperatoribus ornatum, ac poſtremo meri ac mixti imperij iuriſdictione donatum fuit a Friderico I anno Sal. ſexto ſupra milleſimum centeſimum & octogeſimum, quam & gratiam illis CXXVII annis poſt confirmauit Henricus. ſed cum poſtea Caſalenſes tanti beneficij immemores cum Ticino, Alba, Pompeia, Vercellis, & Valentio contra Henricũ ipſum conſpiraſſent, vniuerſæ illæ vrbes priuilegijs & gratia a Cæſaribus conceſſa exciderunt, indicto etiam imperiali exilio, vt Albericus Roſatenſis illius temporis IC. loquitur, hoc eſt, tanquam perduelles edicto Cæſareo proſcriptæ ſunt. huius edicti ſeueritatem veriti Caſalenſes in patrocinium

10034068

10034068

10034066

10034066

10034068

[redacted]

10034066

[redacted]

10034068

[redacted]

CIƆ IƆ LXVII ſua reciperata cum Anglis amicitiam colant. ad hæc querelæ additæ, quod regina transfugis ex Francia pleriſque belli tempore receptum dediſſet, nec repoſcenti per oratores ſuos regi, contra quam vtrinque pactis cautum eſt, eos reddidiſſet. his aliiſque rationibus cum ſe a Caleti reſtitutione excuſaſſet rex, Anglici legati de cetero amice dimiſſi.

10034068

10034068

10034066

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034066

[redacted]

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

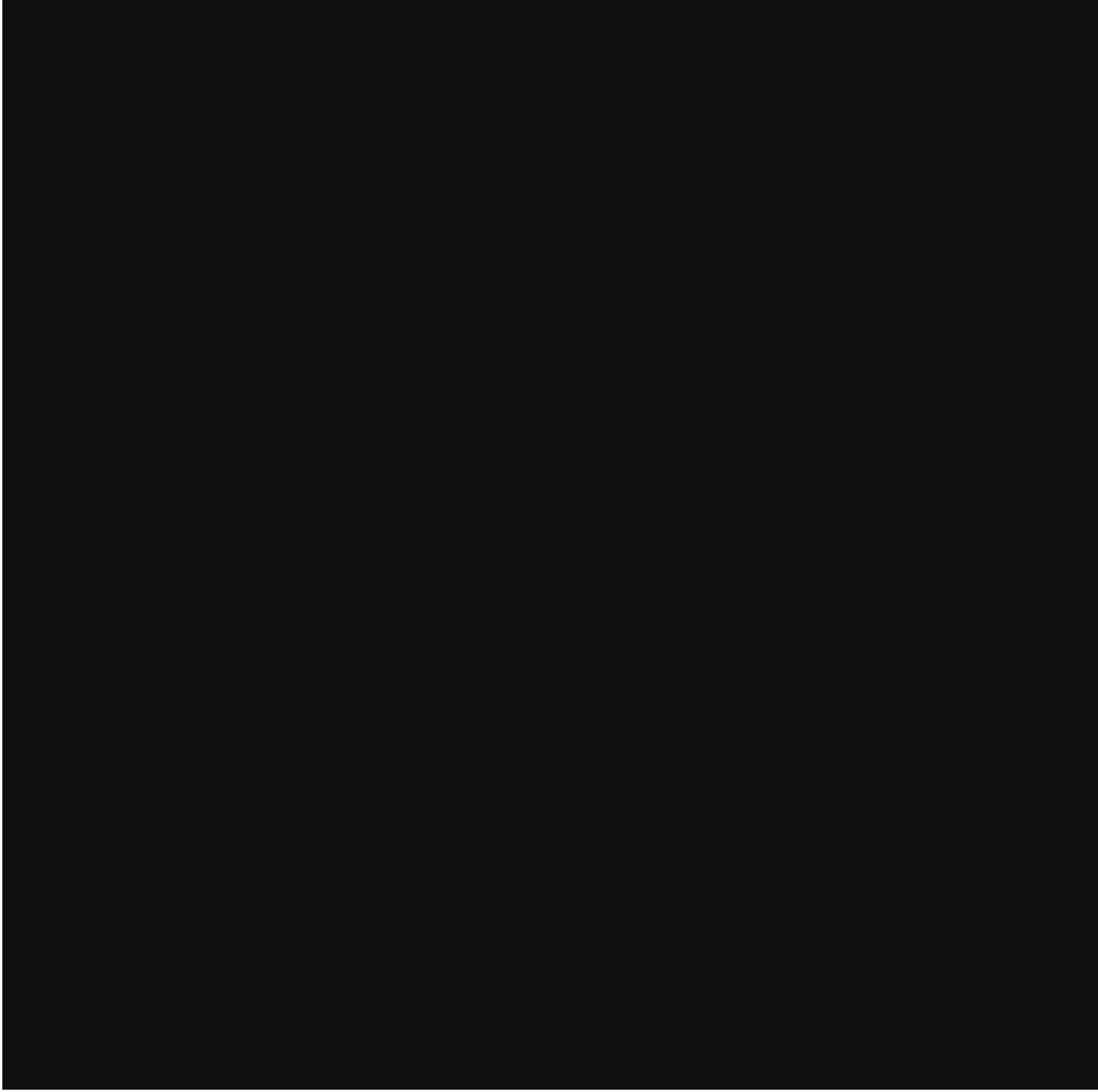

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034088

10034068

10034068

[redacted]

10034066

10034066

[redacted]

10034068

10034066

10034068

[redacted]

10034068

10034066

10034068

10034068

10034066

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034066

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034066

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034066

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034066

10034066

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034066

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034066

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

[redacted]

10034068

10034066

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034066

[redacted]

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034066

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034066

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034066

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

CIↃ IↃ LXX machinis, quas & ſecum habebat, & Nicoſi
uenerat. ibi ante omnia Danduli caput a tr
reuulſum, haſtæ, ſic vt agnoſci poſſet, ad te
rem obſeſſis incutiendum proponit. at Famag
ſtani nuncio de clade Nicoſienſi accepto a
omnia multitudine bello inutili vrbem exo
rant, V CIↃ mortalium, qui ex circumpoſitis p
gis in eam confluxerant, emiſſis, qui a Turcis b
nigne ac comiter excepti in ſuas domos inuiol
dimiſſi ſunt. Turci vero, qui de Chriſtianoru
claſſe nihil explorati haberent, ea de re maxim
ſolliciti Caccialebinum notæ diligentiæ pirata
cum VI triremibus minoribus ſpeculatum mi
tunt, qui Cretam profectus, captoque Chriſtiano
rum lembo cum de conſilijs noſtrorum & claſſ
coniuncta ac mox Cyprum petitura cognouiſſet,
ſtatim ad ſuos reuertitur. re ad conſilium delata,
Pialis pugnæ vniuerſæ aleam vitandam cenſebat;
nec pœnitere debere Turcos rerum eo anno ge-
ſtarum ac partæ gloriæ, quam temerarium ſit, pe-
riculoſo certamine nec neceſſario in nouam &
incertam aleam dare. contra Muſtaphas & Halis
diſſerebant, & hoc conſilium ſpecie ſapiens inter
minutulos regulos valere affirmabant, omnia vti-
litate metienteis, at magno ipſorum imperator
cuncta ad decus referenda, cuius ingens fieret ia
ctura, ſi Chriſtianæ claſſi vltro eos laceſſenti c
dant, certamenque oblatum defugiant. itaq. cla
ſe, impedimentis, & cetera turba bello inut
exonerata triremeis valido bellatorum nume
firmat, onerarijsque ad Famaguſtam relictis I
miſſum vſque progreditur, vbi claſſem noſtra
quæ XV Kalend. VIIIbr. Creta ſoluerat, opper

10034068

CIↃ IↃ LXX tentanda. cum inter ſe diſſiderent, ad prætoriam Pontificiam adeunt, & coram Columna cum Zaneus poſt Nicoſiam captam mutata fortuna & conſilia quoque mutanda diceret, Auria, qui videret iam aſtum ſponte procedere, neque opus eſſe, vt Venetorum conſilia interturbaret, nouas difficultates diſſidentibus in medium proponere, ſumma vultûs conſtantia; nihil videre, ſe dixit, cur poſt captam Nicoſiam ſententiam priorem, in quam omnium conſenſu itum eſt, mutet; ſed neque probare Zanei & aliorum conſilium Eubœam tentari debere conſentium; nam quod operæ pretium ciuitatem in viſcera regni Turcici retractam aggredi, cuius expugnationem & multorum ſanguine & magnis ſumptibus conſtituram, nec captam ſeruari poſſe appareat? quod ſi omiſſa Cypro aliquid iſtuc temporis tentandum videatur, potius eſſe, vt aliqua ex Dalmatiæ aut Illyrici vrbibus petatur, quæ capta ac proxima Philippicis ac Venetis prouincijs ſubſidijs ex propinquo petendis retineri poſſit. ita hinc tergiuerſante Auria, hinc variantibus Venetis, Columna neceſſitate potius, quam conſilio eandem, qua venerant, viam repetendam cenſuit. igitur XI Kal. VIIIbr. Carpatho inſulæ, quæ a Creta LXX CIↃ paſſuum abeſt, ac poſtero die cum mare intumeſcere ac crebris procellis, quibus illud maxime omnium obnoxium eſt, iactari cepiſſet, vela demittere cuncti coacti ſunt, varie diſiecta & lacerata claſſe, vna etiam ex Venetis triremi vi ſæuientium fluctuum aperta & vndis hauſta. heic rurſus nouæ offenſionum cauſſæ inter Auriam ac ceteros ortæ ſunt, cum ille nullum iam regiæ claſſis vſum cauſſatus,

10034068

CIↃ IↃ LXX

ne prædæ Turcis cederet, incendit, vixquidem cum III triremibus, quæ ſuperfuere, in Italiam traiecit, ac pedeſtri itinere Romam ſe contulit. interea hoſtes iam noſtræ claſſis metu liberi, cum illa nuſquam appareret, de diſceſſu cogitant; & Pialis relictis XII triremibus in inſulæ præſidium, quibus Amates Raiſus præerat, Cypro ſoluit, & cum noſtros adſequi non potuiſſet, ad ſupplendam claſſem recta Byzantium profectus eſt. in itinere cum in triremeis duas Angeli Suriani & Vincentij Marij Priuli incidiſſet prid. Non. IXbr. ſupra Paron Ægæi maris inſulam acriter vtrinque pugnatum eſt. tandem Priulus a V triremibus circumuentus, cum ſtrenue ſe defendiſſet, magnamque ſtragem hoſtium edidiſſet, cæſus eſt. Surianus vix elapſus quarto poſt die in Cretam incolumis peruenit. Muſtaphas quoque, qui ad Famaguſtæ obſidionem remanſerat, cum rem ad ver proximum differendam cenſuiſſet; retractis ab vrbe III CIↃ paſſuum caſtris obſeſſi magna vi erumpunt, & exſtructa a Turcis caſtella demoliuntur. in eos incumbentibus Turcis ſumma vi vtrinque per V horarum ſpatium dimicatum eſt, magno hoſtium detrimento, ex quibus CCC eo die cecidere, plures vulnerati, multi capti, ex noſtris X tantum deſiderati. ſed maius damnum fuit myoparone mox incendio abſumpto, quod multa pretioſa veſte, ac multis primæ nobilitatis captiuis onuſtum Muſtaphas dono imperatori mittebat; incendium autem illud a nobili matrona face pulueri tormentario ſubiecta excitatum conſtans fama eſt, quæ ſe a tædio ac ludibrijs iniurioſæ ſeruitutis vel horribili ſibi ac ſocijs mortis genere redimere optauit.

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034066

[redacted]

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

ↀ Ↄ ꟾↃ LXXI cuius ora mari quam terra accedentibus opp
nior eſſet, naualibus copijs bellum adminiſt
tur. Vlcinium tenebat Sarra Martinengus,q
gi noſtro ſemper & vltimis ciuilibus bellis
tauerat: ſed pace facta vir otij impatiens
ſuam operam Venetis addixerat. is iam XXX t
dies obſidionem ſumma virtute ſuſtinuerat,
gentia & prompta Hermolai Teupoli triren
præfecti audacia adiutus, qui bis non contemn
da hominum & apparatuum bellicorum & aq
inprimis, cuius inopia in oppido laborabat
ſubſidia introduxerat. tandem cum omnia
militaris virtutis ac prudentiæ eſſent, cumul
impleuiſſet, citra manifeſtam perniciem iam
ſtinendo hoſti impar purpuratis locum dedit,
legibus, vt vita & bona militi ac oppidanis ſal
eſſent. ſed fides, quo minus ſeruaretur, *non ta*
Turcorum perfidia, quam con*tentio inter duce*
exorta in cauſſa fuit. ſiquidem *Achomates indi-*
gnatus, quod captæ vrbis decus claſſis accerſitæ
aduentu ad alios transferretur, locum ingreſſu
illum militi diripiendum tradidit. quod claſſiar
conſpicati, ne non & ipſi prædæ ſub oculos po
tæ participarent, illico in oppidum accurrunt,
vt nemo fere ex oppidanis manus ferentium o
nia & rapientium euaſerit; vixq. Sarra & loci p
fectus, is erat Hieronymus Venerius, a purpura
ſeruati ſunt. ſunt qui Martinengum culpa non
berent, quod iuſto citius in deditionem conſ
ſiſſet; cum tamen conſtet Martinengum tunc
vulnere decubuiſſe, & cum ſententiam rogaret
præfecto reſpondiſſe, ab homine pugnæ inu
fruſtra de ea re conſilium exquiri. non eade

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

[redacted]

10034068

[redacted]

10034068

10034068

CIƆ IƆ LXXI vbiq; deformatis decernere certi, ſi ſe occaſio obtuliſſet. tandem dimidio VII bri exacto cum tempus claſſis dimittendæ inſtaret, Corcyra relicta iter Byzantium verſus intendunt, in itinere rurſus cædibus, rapinis & incendijs Cephalenia vaſtata ac direpta, & exeunte VII bri in ſinum Corinthiacum ſe receperunt. inde miſſi Byzantium, qui ſtatum claſſis exponerent, & quid Imperator iuberet, intelligerent. miſſus & Caragealis a Perthao purpurato famoſus toto illo mari pirata, ad explorandа noſtrorum conſilia. ſed cum iam multum anni proceſſiſſet, neq. quidquam amplius eo anno geſtum iri appareret, dimiſſi, qui ſponte militiæ nomen dederant, homines piraticæ aſſueti, qui prædæ ſpe cum IX nauigijs egregie armatis ſe claſſi Turcicæ coniunxerant, quod nullus iam ipſorum vſus fore putaretur, & Turci rebus feliciter vbique ea æſtate geſtis quieturi crederentur. Perthaus igitur refecto Naupacti milite, ac relicto Hali cum CL triremibus in ſinu Ambracio, qui oram tueretur, Byzantium proficiſcitur. interea claſſis, ea erat LX triremium, quæ in Creta apparabatur ad ſubſidia Famaguſtam ſubeunda, cognito vrbis caſu & accepto Venerij imperio Meſſanam verſus iter intendit, quo tandem peruenit; fueruntq. omnino Venetæ triremeis CIX, ac maiores VI, reliquæ ex omni numero. nam VI vina ex Calabria portantes cum adhuc Meſſanæ claſſis eſſet, naufragio perierunt, III a Turcis captæ, II ad Corcyram, I ad Cephaleniam; XI in ſinu & III maiores remanſerunt, quæ varijs caſib. iactatæ cum reliqua claſſe ſe coniungere nequiuerunt. vbi Andrada redijt, commodum claſſis Veneta e Creta

10034068

10034068

10034068

[redacted]

bus locis, in quibus laboraretur, præſto ſumus. VI triremes maiores Venetæ vento deficiente remulco trahebantur, binæ ante ſingulas acies ſtatutæ, quæ primos hoſtium impetus exciperent, ac veluti arces imminentes diſploſis magnis machinis tanquam crebra grandine ordines hoſtileis perrumperent, atque aciem eorum diſiicerent; quo in conſilio non parum momenti fuit. præterea X triremes extra ordinem ſeruatæ ſunt, ad ſubitos prœlij caſus, negotio dato Ioanni Cardonæ, vt cum VIII delectis, ijs præerant Marius Contarenus, Vincentius Quirinus, M. Ciconia, Petrus Franciſcus Malipetrus, Dauid Imperialis, ſpeculabundus præcederet. his ita inſtructis XVII Kalen. VIIIbr. ſoluit, pridie onerarijs præmiſſis. trium dierum nauigatione curſus ad Lacinium promontorium fuit, quod hodie *caput Columnarum* vocatur, vbi totidem dies *ſubſiſtere coactus* eſt, reflante Aquilone, & cum *Venerius ſuaderet*, vt Cephaleniam tenderent, quo hoſti e Corcyra, vbi eum adhuc hærere poſtremis nuntijs allatum erat, ſe ad ſua recipienti in itinere intercepto neceſſitas pugnandi imponeretur; Auſtrius aduerſo vento nequaquam eo tendendum, ſed Corcyram petendam cum vniuerſa claſſe cenſuit, & ea ſententia tenuit. ac ſecundum hæc miſſi ab Auſtrio Baſſanus Tarentum, & Canalius a Venerio Callipolim, vt militem inde acciperent, & eo accepto Corcyram ſine mora vtrique ſe conferrent. Andrada & præmiſſus cum VIII triremibus, qui de hoſtibus cognoſceret. ipſe Auſtrius Lacinio ſoluens quarto poſt die Corcyram appulit, hoc eſt, VI Kalend. VIIIbr. eodemque die in continen-

tem

10034068

[redacted]

CIƆ IƆ LXXI alebat; nam interdum conſilium pugnandi tan-
quam tanti imperatoris magnitudini conueniens
probabat, interdum vereri ſe dicebat, ne ad tan-
tum certamen parum inſtructi eſſent; eius vero
rei non ſuum, ſed ſummorum ducum iudicium
eſſe. ſuas quidem priuatas triremeis omni re ad
pugnandum egregie firmatas, ac præcipue mili-
tum numero, quos in ſe recipiat virorum for-
tium opera edituros, nec ſuam operam defutu-
ram, cuius ſi res a ſe ad hunc diem geſtæ non ſa-
tis fidem fecerint, prœlium hoc ineundum mox
declaraturum. tandem ab altercationibus res in
conſilium deducitur, & rogatus inter proceres
ſententiam Aſanes Hariadeni Ahenobarbi illius
Cæſarienſis Proſultani F., & quod raro inter Tur-
cos accidit, fortunæ paternæ heres, cum multa ma-
gnifice ac vehementer de Othomanici imperij
amplitudine, potentia, fortuna, de Turcicæ mili-
tiæ diſciplina, de ducum præſtantia dixiſſet, eleua-
ta interim noſtrorum luxu & licentia corrupto-
rum virtute, ac varijs principatibus debilitata po-
tentia, quæ in Turcico imperio vnita ac maior ſit,
ſocios ad pugnam fortiter capeſſendam ſpe certa
victoriæ hortatus eſt; ſic enim velle, ſic iubere im-
peratorem, cui non parere in tali occaſione non
ſolum ignauum, ſed perinde, ac ſi diuinæ volunta-
ti obluctentur, impium ſit. idem ſentiebat Ca-
iaſbegus Smyrnæ præfectus. contrariam Aſani
ſententiam dixit Mahametes Eubœæ prætor Sa-
læ Raiſi purpurati F. homo rei nauticæ longo vſu
peritus & ab omni vanitate alienus, qui contra
virtutis noſtræ exemplis recentibus Melitæ, Zi-
gethi, & hoc ipſo anno Famaguſtæ editis, vbi

10034068

10034066

10034068

[redacted]

10034068

10034068

CIƆ IƆ LXXI maximis famoſus, operæ pretium eſt vt oculis ſubijciatur. ab Actio promontorio Octauij victoria contra M. Antonium & Cleopatram Ægyptij reginam parta famoſo, quod Ambracium ſinum claudit, & non plus quam L CIƆ paſſuum ab Echinadibus diſtat, Leucas ſubeſt inſula ſaltu ab amorem furentibus ſaltari ſolitum, atq. adeo Sapphus morte inſignis; inde Auſtrum verſus deſcendentibus occurrunt Ithaca & Cephalenia, quam mox vlterius progrediendo excipit Zacynthus, quæ Chelonatam Peloponneſi ſinum in Elide ſpectat, freto tantum XXV CIƆ paſſuum diſiuncta. inde per Peloponneſi oram VIItrionem verſus reflexo itinere ad Rhium vſque, & inde per Antirrhium ac continentem obiectam aſcendentibus interiectum ſpatium ſpeciem lacûs *præbet*, in quo ſunt Echinades ex arena & limo *Acheloi amnis* taurina fronte per Acarnaniam *fluentis in* eum locum aggeſtis enatæ, vt veteres ſcripſere, & ab echino, cuius ſpeciem aſperitate & ſterilitate referunt, dictæ. inter has anguſtias, vbi & olim Hariadenus Ahenobarbus & Andreas Auria infeſtis ſignis diu quaſi pugnaturi conſtiterunt, commiſſæ vtrinq. acies. cum Turcica Leucadem peteret, noſtra, quæ Echinadas ſuperare incipiebat, Non. VIIIbr., qui dies in Dominicam incidebat, vix orto ſole occurrit; conſpectoq. hoſte, qui haut amplius XII CIƆ paſſuum abhinc incedebat, explicatis & ordinatis ſine tumultu in tempore copijs Auſtrius ab Auria monitus Aluaro Baſſano ſubſidiariorum præfecto enixe imperat, ne ſe prius loco moueat, pugnæve immiſceat, quam certum & exploratum habeat, nulla nauigia a ter-

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034066

10034068

10034066

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

rint, nolle ipſos celare, regem poſt edictum factum longe iuſtiore de cauſſa, de illorum erga ipſum ſincera fide ac voluntate in ſuſpicionem veniſſe. nam quo pertinere Nauarræ, ipſius liberorum, Condæi, tot procerum ac delectæ nobilitatis procul a domo & familijs ſuis in vrbe Rupella terra & mari ad res nouas opportuna iam quadrimeſtrem moram? cur enim non quiſque ad ſua iam conceſſerunt? aut quæ, malum, iſta dementia eſt, quod ſæuiente bello tam ardentibus votis omnes expetebant, vt domum, vxores, liberos viſere liceret, nunc, cum per pacem licet, id non amplius velle & in alieno veluti ſolo magnis ſumptibus & incommoditatibus ſponte conflictari? enimuero id mirari regem, nec poſſe ei perſuaderi, quin hæc affectata ac longior mora aliquid turbarum ſecum trahat. augeri ex eo ſuſpicionem, quod reſciuerit præcipuos eorum duces magnis ſtipendijs homines conducere; quod innumeræ naues circa Broagium, Retenſem inſulam, & vicina litora in Hiſpanos & Luſitanos cottidie hoſtiliter excurrant, quaſi accenſo inter duos reges bello; vnde crebræ ad regem querellæ afferantur. id male habere regem & eos, qui circa ipſum ſunt, ſe vero ſummopere cupere, vt offenſionum cauſſæ vtrinque præcidantur. his a Proteſtantibus Coſſæo reſponſum; ſtatim pace facta externum militem vrbe miſſum, & ſi qui circa vicina loca adhuc ſunt milites id ob aduentum Vilarij ijs de cauſſis, quas dixerunt, ſuſpectum accidiſſe, & quod videant in propinquo regis iuſſu præſidia duplicari. quod vero diutius ſpe & voto ſuo in vrbe commorati ſunt, id eo fa-

CIↃ IↃ LXXI

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

[redacted]

tos ſciatis, vt legibus pareatis, non imperetis & eas contemnatis; ſi in mandatis, quæ ad vos mittuntur, aliquid ſit, cuius cauſſa ſupplicare apud nos debeatis, id ſine mora facite. nam preces veſtræ benigne admittentur; ſed vbi vobis de voluntate mea conſtabit, tum vero vos parere iubeo, neque vlterius diſputando cum rege & domino veſtro altercari, cui rerum ſuarum melius, quam vlli alij ratio conſtat, & qui earum iudicium ſibi ſoli ſeruat. quapropter vos intra modeſtiæ cancellos continete, quippe ad hoc a me inſtituti, vt ius æquabile inter partes dicatis, crimina caſtigetis, edicta mea ac conſtitutiones ſeruetis, pretium obſequij gratiam & honores a me certa ſpe conſecuturi; ſi contra feceritis, indignationis meæ pœnam incurſuri. igitur *edico vobis* Præſides, vt cum quatuor ex Sena*toribus a curia* delegatis extra ordinem diebus *ac horis*, quæ magis opportunæ videbuntur, conueniatis ſiue in palatio, ſiue in priuatis ædibus veſtris, & quod expedire ad iuſtitiam & morum correctionem conferre iudicabitis, de ijs ſententiam veſtram ſcripto comprehendatis & ad me quamprimum tranſmittatis. ad hæc a Chriſtophoro Thuano primario præſide grauiter & modeſte nomine Senatûs reſponſum, & laudata regis in ſuæ ditioni ſubditos populos & in ampliſſimum ordinem egregia adeo voluntate, & iuris æquabiliter inter ſuos tribuendi ſtudio, pauca pro Senatûs dignitate ſubiecit ad eleuandam ſiniſtram de eo conceptam opinionem, & ſic in munere ſuo vniuerſos ac ſingulos verſatos, ac porro ſe geſturos dixit, vt omnes intelligant, nihil illis antiquius eſſe,

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

icijs & honoribus eius commendatione a rege
ucti. additum ad humanitatis ac munificentiæ
umulum a rege, quo maiorem ſinceritatis &
onſtantis de pace conſtituenda·deſiderij fidem
ceret, vt quamprimum rationes belli in Belgio
ontra Hiſpanos gerendi inirentur, fœdus cum
reniſſima Anglorum regina renouaretur, no-
um cum Principibus Auguſtanæ confeſſionis
cijs in Germania percuteretur. inde petita a re-
licentia Colinius Caſtellionem ad Loniam
opriam arcem ad res domeſticas ordinandas
nceſſit, vnde aliquanto poſt a rege in aulam
ocatus eſt, vt de belli Belgici rationibus, vti
uæ difficultates occurrebant, cum eo capita
nferret, ac rurſus domum repetiuit. ita toto
bri exacto delegati Proteſtantium, cum ſæpius
n rege egiſſent, vt ad capita edicti, quæ aut am-
ua aut controuerſa eſſent, benigna interpreta-
e reſpondere dignaretur, tandem eorum pe-
nes ab Henrico Memmio coram rege lectæ
;, & ad ea gratioſe reſponſum pri. Eid. VIII br.,
mque noui delegati per prouincias miſſi, qui
ndum ea, quæ a rege nouiſſime decreta eſ-
edictum executioni demandarent. Hic an-
pud Germanos tantum mortibus aut prin-
n aut aliorum virorum inſignis fuit. nam ſta-
nitio eius IIII Non. Ianuar. Ioachimus II
deburgicus VII vir in arce Copenica ad Sue-
fluuium duobus ſupra Berlinum milliaribus
ilariter cœnaſſet, ſubito extinctus eſt, cum
n ætatis LXVI ageret, XXXVI principatum
t, vi veneni, quod in poculo cubitum itu-
æus quidem miſcuerat: quod quinquennio

CIↃ IↃ LXXI

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

[redacted]

10034066

uiſo facit, & inſulas aliquot litori prætentas CIↃ IↃ LXXI
occupat, ac Brielam munitiſſimum in Batauis oppidum Kalend. April. capit: ad cuius rei famam & pleræque aliæ inſulares vrbes violentas Albani exactiones pertæſæ & promiſſæ libertatis dulcedine ineſcatæ ad fœderatos defecere. verum hæc ad inſequentem annum pertinent.

10034068

no reciperetur, atque id agere, vt puero re- CIↃ IↃ LXXI
e, quem tuendum in ſpeciem contra matrem
ıſceperat, regiam poteſtatem atque adeo re-
num ipſum in ſe paullatim ex occaſione trans-
erret, fœdus ad eum de medio tollendum iniue-
ant, Gulielmo Kirkadio arcis Edimburgenſis
ıræfecto, vt creditur, minime ignaro in eam rem
acobus Hamiltonius ex archiepiſcopi fani An-
lreæ ſorore natus operam ſuam vltro detulerat,
tempusq. idoneum patrando facinori aucupaba-
tur. cum inſidiæ primum Glaſcuæ, ac poſtea Sterli-
ni non proceſſiſſent, poſtremo Limnuchi loco,
vt ſibi videbatur, commodo, quippe quod in Ha-
miltoniorum clientela eſſet, rem exequendam
ſuſcepit. cum igitur Prorex ab indicibus monitus,
vt ſibi caueret, nam percuſſorem inter tertias aut
quartas ædeis ab eius hoſpitio diuerſari, nihil
commotus, tantum per aliam portam regredi &
mutato itinere progredi ſtatuit; ſed multitudine
equitum eum opperiente impeditus eſt; & ſuſpe-
cta loca celeriter in equo prætereuntem turba
obſiſtens cum remoraretur, percuſſor e podio li-
gneo linteis operto eum plumbea pila paullo in-
fra vmbilicum tranſuerberat, & per poſticum
equo ad id parato elabitur. at Morauius, vir ani-
mo impertertito nihil in ſpeciem commotus ex
equo velut ſine vulneris ſenſu deſilijt, & pedibus
in hoſpitium redijt, vbi ſtatim dolore oborto
cum ſupremam horam inſtare cerneret, ſuprema
ordinauit, & rege proceribus, qui aderant, com-
mendato placide ſe ad mortem compoſuit, fre-
mentibus amicis, qui ipſum ſibi lenitate ſua exi-
tium peperiſſe dicebant, gratia percuſſori ſuo per-

10034068

ſſentiente Atholio. in his comitijs introductus CIↃ CIↃ LXXI
Thomas Randolfus ab Eliſabetha, vt de incurſionibus Scotorum ſeditioſorum conquereretur, & uam egregiam erga vicinum regnum voluntatem teſtaretur, miſſus, cui nemine in ſummum magiſtratum adhuc electo verba honorifica tantum data, certiore reſponſo in id tempus delato, quo Prorex creatus eſſet. poſtremo Proregis proxime occiſi fratres ex eadem matre Robertus & Gulielmus Duglaſſij auditi ſunt, petentes, vt ſui fratris indigna mors nullas ob inimicitias priuatas, ſed ob remp. illata ne inulta eſſet. ibi ſententijs variatum, cum alij rem ad comitia remittendam, alij diutius non expectandum cenſerent aduerſus eos, qui iam arma ſumpſerant, vt facilius, quod ſcelere patrarant, vi defenderent. tandem ex Atholij & Mortonij ſententia nihil ante Kalend. Maias, qui dies comitijs dictus erat, agi placuit. interea qui reginæ fauebant Hamiltonij, Argathelius & Bodius ad conſultandum Limnuchum venere. cum exitum conuentus non habuiſſet, Huntilæus, Atholius, Crafordius, Ogiluius, Humius, Setonius, Mætellanus ex eadem factione Edimburgum conuenerunt IIII Non. Mart. ſed nihil fere actum. tantum inter eos diſceptatum, quo iure Scoti Proregem creare poſſent, an diplomate reginæ captiuæ, an vniuerſalis procerum conuentûs auctoritate. cum inter eos non conueniret, re infecta ſolutum eſt concilium, & qui metuebant, ne captiua regina res pueri regis, cui Angli fauebant, ſtabilirentur, ad belli Anglici ſemina rurſus reuoluti, eoſdem, quos antea per limitem immittunt, qui nihil ſibi ad extremam cru-

CIↃ IↃ LXXI delitatem reliquum fecere: ipſam interea Eliſabetham conuicijs proſcindebant, proceres Scotorum calumniantes, quaſi Anglorum clientes, ac vulgo minabantur, ſi Anglica accerſerentur auxilia, ſe Gallorum & Hiſpanorum viribus vſuros, ad hoc incitati & confirmati Veraci e domeſticis regijs aduentu, qui e Gallia ſub id tempus Britannodunum appulit a Guiſianis miſſus, & ingentib. promiſſis nutantium animos erexit. inde ad Eid. Apr. Hamiltonij conuentus indicunt, Edimburgum mox tranſlatos, vt maior auctoritas ex loco illis accederet. oppidani ab eorum cauſſa alieni erant, vt qui regis cauſſæ fauerent, & Eliſabethæ offenſionem, in cuius regno negotiantur, vererentur; ſed Gulielmus Kirkadius arcis & vrbis præfectus & reginæ captiuæ partibus addictus hunc metum diſcutiebat. dum in eo ſunt, & fruſtra Iacobum Duglaſſium Mortonium Atholij interuentu ad ſuas partes perducere conantur, rumor ſubitus de aduentu Angli exercitûs Waruicum ductore Thoma Suſſexiæ comite conſilia eorum turbauit. nam Alexander Humius & Ioannes Maxuallius nuper e cuſtodia emiſſi ad ſua in limite tuenda inde proficiſcuntur. Carus vero & Scotus, qui archiepiſcopi fani Andreæ inſtigatu bello huic ad conſilia ſua, vti rebantur, accommodato cauſſam dederant, iam virib. impares & a vicinis derelicti trepide ad factionis ſuæ principes mittunt rogatum auxilia, aut ſi id grauarentur, Landeranum ſaltem propinquum oppidum accederent, vt inde bellum Anglis oſtentarent. cum id impetrari non poſſet, Hamiltonij legationem ad Suſſexiæ comitem mittendam curant, quæ inducias fieri peteret,

10034068

CIƆ IƆ LXXI

vt Scotorum voluntatem in ſe intelligeret, ex eius arbitrio proceres Proregem electuros affirmaret. interea Angli cum infeſto exercitu Teuiotiam ingreſſi Carorum & Scotorum, qui incurſionibus principium fecerant, villas ac poſſeſſiones incendio ac rapinis deformant, Humiam arcem capiunt, ac diripiunt, ſpe falſo loci domino, qui cum Suſſexium & Drurium equitem Anglum in occulto Norfolcianæ factioni fauere ſciret, ſecurior in rebus ſuis tuendis fuerat. parte alia Scrupus Anglus Annandiam ingreſſus Ionſtoni, qui & ipſe in Anglorum limitem excurrerat, agros populatur. Drurius vero acceptis a regia factione obſidibus cum CIƆ peditibus CCC equitibus aduerſus Hamiltonios ducit, qui Glaſcuæ arcem obſederant, decreto de ea diruenda facto, ne Matthæo Stuarto Leuini nuper ex Anglia reuerſo receptaculum ac belli ſedes eſſet. ſed dilapſis ad ſubitum Anglorum aduentum Hamiltonio, Argathelio, & Huntilæo fœderati Scoti trepide, ab obſidione diſcedunt. Angli vero Glaſcuam profecti agros Hamiltoniorum, & ſi qui in Proregis cædem conſenſerant, aut Anglos exules receptauerant, toto tractu Glottiano vaſtant ac diripiunt, neque alio præterea operæ pretio facto, Drurij præuaricatione, qui militi Anglo ob non ſoluta ſtipendia tumultuandi auctor fuiſſe creditus expeditionem irritam fecit. reuerſus interim ex Anglia Petcarnius retulit in concilio Eliſabetham primum conqueſtam, quod poſt quartum a Proregis morte menſem nullas ab ijs literas accepiſſet, eamque cunctationem in cauſſa fuiſſe, vt incerta hactenus fuerit, quid de eis ſperaret. interea

ſe regum Galliæ & Hiſpaniæ precibus ac Scotorum reginæ aſſiduis querellis fatigatam ei audientiam certis legibus promiſiſſe, quo fiat, vt conſilij eorum in creando Prorege participes fieri non poſſit, ne reginæ nondum auditæ præiudicium feciſſe videatur. interim rogare, vt ab armis & incurſionibus abſtineatur. hæc palam acta, ſed in occulto auribus procerum inſuſurratum, gratum fore Eliſabethæ, ſi Leuiniæ comes regis auus in eum magiſtratum aſſumeretur. itaque regij eum Interregem creant non auſi initio plenam poteſtatem ei attribuere, dum de Anglæ voluntate certius cognoſcerent, & imperium Interregi vſque ad IIII Eid. Vtil. prorogant. poſtea acceptis Eliſabethæ literis, quibus in eo munere neminem ſibi auo præferendam videri ſignificabat, Matthæum ex interrege Proregem conſentientibus votis pronunciant. is vero ſtatim ſacramento de more dicto edicit, vt omnes, qui arma ferre poſſent, IIII Non. Vtil. Limnuchi præſto eſſent, ad comitia ſeditioſorum, ſic Hamiltonios vocabat, impedienda; deinde ordinum conuentus in VI Eid. VIIbr. reiecit. ad diem Prorex Limnuchum cum V CIↃ armatorum profectus, audito Berchini a Gordonio Huntilæo aliquot mercenarios collocatos, qui & ciueis & obuios quoſque prætereunteis ſpoliarent, de conſilij ſententia ſtatim eo ducit, celeritate iſta ſe illos oppreſſurum ratus, vnaque factionis duces Crafordiæ comitem, Iacobum Ogiluium, & Iacobum Balfurium. igitur Patricium Lindeſium, Gulielmum Ruuenum, & Iacobum Haliburtonum Taoduni præfectum præmittit, qui ſublatis in equos peditibus, quan- CIↃ IↃ LXXI

10034068

10034068

10034068

mam Anglorum reginam inita agit,& quæ conſilia cum Hiſpanis agitentur, aperit. interea dantur a regina iudices XVII Kalend. Febr., quos Pares vocant, qui de Norfolcij cauſſa cognoſcant, Georgius Talbotus Sarisberienſis comes magnus Palatij magiſter, qui iudicio præeſſet, Bentij, Vorcediæ, Penbrucij, Hartfordiæ, Leceſtriæ comites ſtriæ, Suſſexiæ, Hungtingtoniæ, Waruici, Betfor-, Herefordiæ vicecomes, maris præfectus, magnus Camerarius, alij e nobilitate reguli numero XIIII; coram quibus ordine ſedentibus recitatur reginæ diploma, mox & libellus proponitur, quo nomina citatorum continebantur, pœna eremodicij in non comparenteis conſtituta. dein Norfolcius e carcere producitur, & eo præſente capita accuſationis in eum inſtitutæ palam leguntur. hæc autem erant. quod ignara regina de nuptijs cum Maria Scotorum regina contrahendis egiſſet, partim vt eam ad regnum Angliæ præcipitato ordine eueheret, partim vt ſceleri in Darlæi mariti morte patrato colorem quæreret, pœnasque ob id lege ab Henrico VI anno ſal. CIↃ CCCC XXVII ſancita conſtitutas incurriſſet. quod poteſtate ſibi a regina mandata in expeditione Eboracenſi abuſus mala fide in ea verſatus eſſet. quod ſeditioni in VIItrionalibus regni partib. ante triennium contra reginam excitatæ participaſſet. quod cum primum in carcerem coniectus fuit, per literas & nuncios admiſſæ culpæ veniam a regina ſuppliciter petita, pœnitentia facti ex animo duci ſe teſtatus, poſthac ſe de nuptijs Scotæ non cogitaturum recepiſſet, & tamen clam idem negotium per emiſſarios ſemper retractaſſet, & in eadem vo-

CIↃ IↃ LXXI

CIↃ IↃ LXXII

10034068

id maximam fidem faciat, quod cum fuga & amicorum ope ſe periculo ſubducere facile potuerit, tamen conſcientia fretus ſtatim in ius vocatus ſe iudicio ſtiterit. nihilominus hanc gratiam a R. M. & ab ipſis petere, ne ſibi præteritorum delictorum, & quorum ſe ex animo pœnitere iam ante profeſſus ſit, ratione periculum creetur; tantum ab alijs criminibus obiectis purgandi ſe facultas tribuatur. & cum ab apparitore regio increparetur, quaſi innocentiam de criminibus obiectis idonee conuictus ſuperbe & præfracta fronte allegaret, pudore ſeu conſcientia confeſſus ingenue coram iudicibus memoriam ſuam labilem agnouit, & ſe de reliquo iuris ac iudiciarij ordinis ignorantem profeſſus eſt; proinde orare proceres, qui iudices in ſua cauſſa ſederent, vt benignitate ſua ipſi ſubuenirent, & quod rei ingenio deerat, æquitate ſupplerent. inde reo dimiſſo, Sarisberienſis Pares ſeorſim in conclaue ſecedere iubet, habitoque concilio ex animi ſententia pronunciare, an Norfolcius perduellionis crimine teneatur. mos eſt apud Anglos cum de capite ciuis deliberatur, vt iudices in ſecretum locum ſecedant, vbi ſine cibo, potu, igne, candela maneant, interdicto etiam omni colloquij, niſi cum teſtibus contra reum productis, vſu, donec de ſententia contra reum pronuncianda inter eos conuenerit, quam poſtea ad præſidem referunt. illi igitur habita deliberatione cum ad Sarisberienſem redijſſent, & Norfolcium perduellionis teneri retuliſſent, rurſus ſiſtitur Norfolcius, & intellecta Parium ſententia a Sarisbérienſi interpellatur, ecquid habeat, quo ſententiam impugnare & cri-

CIↃ IↃ LXXII

10034068

ſtantibus, vt ſententia contra eum lata executioni demandaretur, alioqui ipſius ſalutem, ex qua regni ſalus & publica ſecuritas pendeat, in diſcrimine verſari; non obſcuras eſſe illius & conſciorum coitiones ac machinationes, quæ licet eorum captiuitate quodammodo ſopitæ videantur, non mediocre tamen periculum ſubeſſe, ne ignis ſub cineribus latens, ſi negligatur, in ſubitum iuxta ac pernicioſum incendium euadat; nam & rerum nouarum ſpem coniuratis extra regnum hoſtibus nunqum defuturam, quandiu ille in vita ſuperabit, & vi aut aſtu carcere educi, ac duces ſeditioni proponi poterunt; itaque orare, vt & ſe reſpiceret, & ſaluti propriæ conſulendo regni incolumitati quoque conſuleret, quæ non aliter conſtare poſſet, quam ſi in perduellionis peractos reos legibus animaduerteretur. ſecundum hæc cum aſſentiretur regina, vt ſententia executioni demandaretur, IIII Non. ſequentis menſis Norfolcius ad ſupplicium hora ſeptima matutina productus eſt, & ad furcas Tiburnas deductus, cum in pegma ad id deſtinatum conſcendiſſet, longa oratione populum allocutus eſt, aliquoties a Londinenſi vicecomite interpellatus, quaſi ſe purgaret, & Pares ſuos accuſaret. tum excuſatione præmiſſa, cum iuſtos Pares ſuos pronunciaſſet, orationem proſecutus eſt, & culpam quidem de conuentis, inſcia regina nuptijs, & acceptis a Pontifice binis literis conſilijsque & arcta familiaritate cum plerisque Pontificis partibus addictis inita palam agnouit; cetera crimina, quod regnum sereniſſimæ reginæ eripere, eique periculum creare, Londini ſtatum turbare conatus ſit, CIↃ IↃ LXXII

ffff iiij

10034066

[redacted]

10034068

10034068

dem Leuinij percuſſoribus multis fruſtra ſubornatis Paſleti turrim cuſtodibus electis occupaſſent, & id impune fore in tanta licentia ſibi perſuaſiſſent, Prorex confeſtim eo ducit, amandato Non. Febr. in Angliam Mortonio, Petcarnio, & Iacobo Macgillio, qui cum legatis externorum principum de Scotæ cauſſa diſceptarent. ij cum ad x Kalend. Mart. Londinum veniſſent, in concilio delectorum ab Eliſabetha auditi ſunt. poſt variam diſputationem duo capita ab Anglis propoſita ſunt, vt rerum a Scotis contra reginam ſuam geſtarum cauſſæ antea a Morauio allatæ, tam euidentibus argumentis confirmarentur, vt eas fuiſſe veras ac iuſtas ipſa Eliſabetha perſuaſum habeat, & alijs rationem repoſcentibus honeſte reſpondere poſſet. quod ſi minus poſſent, rationes inirentur, quibus hæc diſcordia honeſtis condicionibus componeretur. ad hæc legati commentarium ſcriptum exhibent, quo in præſens omiſſis argumentis & probationibus antea a Morauio allatis, quibus de rei veritate plenam fidem factam aiebant, iure ſe feciſſe oſtendebant, vt in reginam parricidij conuictam & regia poteſtate ad omne ſcelus abutentem tanta lenitate animaduerterint. nam & olim reges in Scotia morte, vinculis, exilio punitos ex annalium monumentis conſtare, vt nec vetus maiorum conſuetudo, quod de regina obijcitur, nouum videri ſinat, nec moderatio pœnæ inuidioſum. Scotos liberam ab initio gentem, reges eo iure ſibi creauiſſe, vt imperium populi ſuffragijs eis mandatum, ſi res poſceret, eiſdem ſuffragijs adimi poſſet. eius rei veſtigia & in regum inaugurandorum ceremonijs & CIↃ IↃ LXXII

10034066

[redacted]

ptiua ſuam cauſſam inter ſubiectos ita tractari grauiſſime ferre per literas ſignificaret; tandemque re infecta legati dimiſſi ſunt. dum hæc agerentur, Paſſetana turris ab Hamiltonijs occupata ad primum Proregis aduentum aqua auerſa deditionem fecit, & Gilbertus Kennedus, qui reginæ parteis huc vſque ſecutus fuerat, dato obſide vnico fratre Sterlinum ſe venturum pollicitus eſt. cuius exemplum ſecuti Hugo Mongomerius Eglentonij comes, & Rob. Bodius ad Proregem venerunt. ſecundum hæc Prorex ex equi lapſu grauiter afflictus cum Glaſcuam rediiſſet, ſpes ei a gregario milite vxoris iniuria a Flaminio loci præfecto virgis cæſæ accenſo recuperandi Britannoduni facta eſt: de cuius arcis ſitu & natura ante omnia dicendum eſt. a confluente Glottæ & Leuini fluminum planities CIↃ paſſuum ſpatio ad vicinorum montium radices porrigitur; in ipſo autem angulo, vbi amnes confluunt, rupes biceps conſurgit, quæ tres perennis aquæ fontes habet; alterum eius cornu, quod altius attollitur, occidentem ſpectat, in ſummoque vertice ſpeculam habet longiſſimo in omnes partes proſpectu; paullo humilius ad ortum vergit: inter quæ duo cornua, quod in VII trionem & agros verſum eſt, latus gradibus per obliquam rupem hominum induſtria ac ſummo labore in ſaxo præduro, & quod vi confractum ſulfureum odorem exſpirat, exciſis aditur, anguſta admodum ſemita, vt vix ſinguli per eam eniti poſſint. in ſuperiore arcis parte ſaxum ingens ita ceteræ rupi coagmentatum, vt commiſſura non appareat. meridionale latus, quod Glotta alluit, in ſummo præceps, paul-

10034068

rum expediunt; & cum dux ille itineris, de quo dixi, ſe primum aſcenſurum polliceretur, pedites paullo ante lucem ad arcem accedunt, equitatu in omnem fortunæ euentum, eo quo conſtiterat, loco reſtitante. accedentibus duo impedimenta obiecta ſunt, pons torrentis, qui campum interſecat, abruptus, & ignis in proximo apparens, quod ad detectæ expeditionis interpretationem initio reuocarunt. ſed ponte ſumma celeritate refecto, vt pediti peruius eſſet, & igne illo non a præſidio, vt putabatur, ad indicandum ipſorum aduentum accenſo, ſed ex eorum numero, qui fatui vulgo vocantur, ac ſubito euaneſcente, alius timor iniectus, ne luce propinqua & cælo ſereno ſtellarum lumine fulgente a vigilibus deprehenderentur; quem & caligo ſuborta diſcuſſit, quæ ſuperiorem arcis partem denſa nube ita inuoluit, vt proſpectus eorum, quæ infra gererentur, præſidiarijs adimeret. igitur ſcalis allatis, & quod primo a properantibus in ſaxo lubrico collocatæ corruiſſent, mox circumſpectius admotis, eo, quo iuſſi erant, ordine enituntur; & cum inopinato accidiſſet, vt ex militibus vnus ictu ſanguinis ſubito correptus quaſi ſtupore defixus in medio niſu ſcalis adhæſiſſet, ita vt ſubſequentibus aditum præcluderet, ne quidem id mali ominis loco acceperunt, ſed eo ad ſcalas alligato, ita vt remittente morbo non caderet, & ſcalis ſummo ſilentio inuerſis, reliqui facile aſcenderunt. cum ad ſummum venere murus tertijs ſcalis ſuperandus erat: quo ſuperato Alexander Ramiſæus cum duobus manipularibus primus ingreſſus eſt, alijsque incumbentibus murus vetuſtate corruptus & pro- CIↃ IↃ LXXII

10034068

ſic exiſtimarent, Anglam nulla ratione Scotam velle dimittere, ne turbarum in Anglia ipſa excitandarum cauſſam præberet, ſed ita animum vultum ac verba componere, vt communem regum cauſſam negligere non videretur, toti in comitia ad Kalend. Maias Edimburgum indicta intenti erant, quorum liberam celebrationem remorabatur recens arcis defectio: Prorex tamen, qui nihil haberet ad oppidum oppugnandum parati, nec aduerſariorum metu comitia alio transferri vellet, poſt aliquot velitationes, quibus oppidani ac præſidiarij a Mortonio intra mœnia compulſi fuerant, ad portam vrbis comitia habere ſtatuit. in ijs cum denuo cædis regis ac Proregis conſcij tanquam perduelles damnati eſſent, qui in arce erant crimini affines, quo auctoritatem cauſſæ ſuæ conciliarent, ex ea hominum copia, quæ ſuppetebat, & ipſi comitia cogunt, corrogatis etiam eorum proſcriptorum ſuffragijs, qui comitijs intereſſe aut non poterant aut noluerant. interea ab arce in procerum conuentum, qui extra vrbem habebatur, aſſiduæ tormentorum eiaculationes fiebant, pilis ferreis plerumque inter mediam turbam cadentibus, ita tamen, vt nemo occiſus vel vulneratus ſit. tandem ſoluto conuentu cum vtrique comitia, alteri Edimburgum, alteri Sterlinum indixiſſent, quaſi in inducias conſenſum eſſet, vtrimque diſceſſum eſt: mox tamen cum Edimburgenſes in armis exijſſent, vt Mortonium Dalketi opprimerent, cum Mortonianis, quos in itinere nacti ſunt, conflixere æquo vtrimque damno. mox ad Letham, cum acies in armis ſtarent, & Drurius Anglus medius inter eas curſitaret,

CIↃ IↃ LXXII

10034068

præerat, homo manu & conſilio promptus, cum in hoſtem duxiſſet, eum cum damno in oppidum compulit. dum redit, Iacobus Haliburtonus, qui peditatui præerat, longiuſcule a ſuis incedens, ab incumbente equitum turma, cum dubia luce cuius partis eſſet, dignoſci non poſſet, captus & in vrbem ductus eſt. mox & Alexander Humius ſuorum interuentu libertati reſtitutus eſt. inde ad audacius conſilium animum adiecere Hamiltonij, ſpe certa, ſi euentus reſponderet, vniuerſi belli ſemel patrandi, ad id a Georgio Bello cohortis peditum ſignifero ac Sterlini nato perſuaſi, qui proceres Sterlini coactos ac ſolute agenteis opprimi nullo negotio poſſe affirmabat, & cum omneis aditus & opportuna oppidi loca noſſet, ac procerum hoſpitia haberet deſcripta, certam ſpem faciebat, ſi ſequerentur, omnia eorum in poteſtate futura. duces expeditionis fuere Georgius Gordonius, Claudius Hamiltonius, & Valterus Scotus. nec conſilio ſucceſſus defuit. igitur cum diluculo ad oppidum acceſſiſſent, omnia adeo neglecta reperiunt, vt nemine obuio in forum penetrauerint, & obſeſſis aditibus procerum hoſpitia aggreſſi ſine certamine vniuerſos pæne oppreſſerint. ſolum Iacobi Duglaſſij Mortonij diuerſorium, in quo diutius famuli reſtitere, moram præbuit, ſed flamma in ædeis iniecta cum iam in eo eſſet, vt fumo ſtrangularentur, ipſe Valtero Scoto affini ſuo ſe dedit. captus & eodem momento Prorex, & mox Alexander Glencarniæ, & Hugo Eglentoniæ comites, qui omnes ad exitium ſeruabantur. ita quippe Claudius Hamiltonius ſuis mandaſſe ferebatur, ſimulac vrbis portas forent

CIↃ IↃ LXXII

10034068

10034068

10034068

qua ciuitatum ſocietate comprehenſarum adepti fuerint. quatuor autem illa emporia ſunt, Londinum, quod ſocietati ab Henrico III Anglorum rege anno Chriſti CIↃ CC L attributum eſt, cuius ſummam fidem ac firma auxilia experti poſteri reges & Eduardus III inprimis bello aduerſus nos feliciter geſto, negotiatores Teutonici collegij nullis nouis vectigalibus, tributis, exactionibus ſubſidijs aliisve præſtationibus deinceps onerandos ſanxit, peculiari diplomate, quod Ricardus II, Henrici IIII, V, VI religioſe ſeruarunt; donec ardente inter Anglos & Danos bello cum in Helleſponto Danico Anglorum naues interceptæ fuiſſent, ab Anglis pariter naues LX Teutonicæ ſocietatis captæ ac ſpoliatæ ſunt; quod initium bello triennali Anglis cum ciuitatibus cauſſam præbuit, quod tandem Caroli Burgundi, qui Eduardi ſororem vxorem duxerat, interuentu Traiecti ad Moſam compoſitum eſt anno CIↃ CCCC LXXIIII. ab eo tempore per annos circiter XXC ſub Ricardo III, Henrico VII, VIII, & Eduardo VI Germani immunitates in Anglia ſuas retinuerunt, licet eas Gedanenſes aliquantum turbauerint. alterum emporium Brugis habuerunt vrbe Flandriæ ampliſſima, & elegantiſſimis ædificijs ornata, quæ a ſocijs frequentari cepit circa annum CIↃ CC LXII. demum anno CCXXVI poſt multum de priſtina opulentia amiſit, poſtquam Maximilianum Romanorum regem præcipuis miniſtris in conſpectu illius occiſis captum ignominioſo carcere incluſerunt. nam Fridericus Cæſar parens eius mox toto imperio ad arma concitato in Belgium deſcendit, & portu Brugenſium CIↃ IↃ LXXII

10034066

CIↃ IↃ LXXII

non vicinis incommodandi occaſionem arripere ludus erat, Lubecenſium naueis Narua redeunteis hoſtiliter captas Reualiam & Stocholmiam duci, ac merceis omneis in fiſcum redigi iuſſit; quod VIII tennali, de quo diximus, bello cauſſam præbuit, Stetinenſi pace compoſito. ſed cum Ioannes pactis non ſtaret, eam ob cauſſam præcipue ciuitatum conuentus hoc anno inſtitutus eſt. Quartum ſocietatis emporium Bergæ in Noruegia fuit, vbi & magis expreſſa antiqui fœderis veſtigia, quam alibi remanſerunt; ſed tractu temporis Danica nobilitate quæſtu allecta & ſub Friderico II rege inſtitoriam faciente, ſocietati multum in ea prouincia deceſſit; cumque ea de re apud Fridericum II per legatos ciuitates expoſtulaſſent, ille ante XX annos, etſi ſalua iura, priuilegia, immunitates eis ſe regia fide ſeruaturum reſpondiſſet, tamen neque nobilitati Danicæ nauigationes inhibuit, & opificum collegia, quæ ſocij Belgæ ſuis domicilijs adiuncta communi ſecum libertate frui patiebantur, omnino aboleuit. his & alijs de cauſis celeberrimus conuentus hoc anno Lubecæ habitus eſt, in quo antiqua iura renouata, & pleraque decreta facta, quorum alia ad diſciplinam inter ſocios ſeruandam pertinentia tenuerunt, alia, quæ externos principes ſpectant, per legatos explicata maiorem partem irrita fuerunt. Superiore anno rex poſt iucundum Lutetiæ celebratum ingreſſum Blœſas cum regina parente, Andino, ac Alençonio fratribus venerat, vt pace nuper parta res adhuc incertas firmaret, & Nauarram, P.P., Colinium, ac ceteros Proteſtantium proceres ad veniendum in aulam e propin-

10034068

m ea res cautioribus ſuſpicionem inieciſſet, nec CIↃ IↃ LXXII
cile proceres, vt recentibus adhuc odijs ad hoc
:riculoſum certamen deſcenderent, induci poſ-
apparerct, arx illa noctu, antequam ſuſpicio iam
ıta in animis altiores radices ageret, regis iuſſu
ıateria inde comportata omnino ſublata eſt. id
ıam Lignerolij cædi, de qua ſupra diximus, cauſ-
m dediſſe quidam ſcripſere, qui de eo conſilio
ↄ Andino ſibi communicato aliquid reſciuerat;
am quodam die in conclaue regis admiſſus, cum
ıſum ſolito ſtomachoſiorem reperiſſet, ob ini-
uas Proteſtantium & cum minis coniunctas ex-
oſtulationes, ille ſiue per vanitatem, ſiue impru-
entiam regi in aurem inſuſurraſſe dicitur, dura-
:t, neque vinci patientiam ſuam pateretur: nam
reui fore, vt ipſi per turrem illam de importunis
c iniquis hominibus ſatisfieret. quo dicto rex
erculſus vocem compreſſit, iracundo in ſpeciem
ultu, quaſi rei ignarus, & mox Lignerolium ſub-
ırnatis ijs, quos memoraui, interfici iuſſit, ne ſe-
retum, quod paucis communicatum volebat, fra-
ris garrulitate detectum in plures, atque adeo ad
llos, qui petebantur, emanaret. qui Lignerolij
:ædem ad aliam cauſſam referunt, hoc etiam ad-
lunt, regem id conſilij, quod poſtea matre & An-
lino fratre ſuadentibus ſecutus eſt, ex neceſſitate
ıotius, quam habita diu ante deliberatione ce-
ıiſſe, quippe rei tunc ignarum, quam ſoli illi cum
js, quos dixi, initio agitauerint. ſub id tempus
Carlota Borbonia, Ludouici Borbonij Monpen-
ſerij filia, in Germaniam profugit, & ad Frideri-
cum Palatinum VIIvirum ſe contulit. ea a matre
Iacoba Lonuiana haut dubie Proteſtantibus fa-

10034068

10034068

10034068

10034066

ad fœdus attinet, nihil impetratum fuiſſe,haut ſane mirante ipſo Alexandrino,cum reſponſum datum eſſet, non eo ſtatu res Gallorum eſſe, vt qui rerum ſuarum vix potentes ſunt, ſe alienis negotijs immiſceant. neque vero rem Chriſtianam pecunia iuuare,exhauſto bellis ciuilibus ærario,longe minus copias extra regnum emittere poſſe. nam neque Proteſtanteis ituros metu, ne reditu in patriam excludantur; bonis vero ac pijs emiſſis, regem præſidio ſuorum nudatum, ſectariorum conatibus exponi.actionem vero de Margaritæ ſororis nuptijs cum Luſitano vehementiorem fuiſſe, quæ tamen exitum non habuerit, cum rex diceret, ex matrimonio cum Nauarro quietem publicam pendere,cuius ſtabilem ſententiam Alexandrinus multis in contrariam partem diſputatis mutare non potuerit: regem tamen,cum vrgeretur, tandem reſpondiſſe, vtinam omnia tibi enuntiare poſſem, Alexandrine; profecto tu & Pontifex intelligeretis, nihil ad religionis res in regno conſtituendas, & iuratos Dei ac Galliæ hoſteis perdendos his nuptijs aptius eſſe. ceterum breui fore ſpero, vt Pontifex conſilium & pietatem meam, incenſumque religionis ardorem ex euentu laudet. addit is, qui Pij V̄ vitam ſcripſit, Hieronymus Catena, regem manu Alexandrini arctius compreſſa ſibi annulum magni pretij de digito detractum ei obtuliſſe, hisque verbis eſſe affatum, Habe hunc tibi arrabonem & pignus fidei datæ & nunquam a S. S. defecturi obſequij conſilijque contra ſectarios impios, vt recepi, propediem exequendi; Alexandrinum vero excuſaſſe ſe ab annulo accipiendo, & Pontifici ac ſibi

CIↃ IↃLXXII

10034068

teſtabatur. is vitæ ſanctimonia clarus, cum ab auaritia, ſordibus, & omni ditandorum ſuorum cogitatione maxime abhorreret, negligentia tamen ſua & difficili ad querellas acceſſu effecit, vt dum rei publicæ parum gnarus minime ad eam attendit, ſuorum, quos more aulæ illi inſito rerum gubernaculis admouerat, rapacitati porta aperta ſit, qui auare & inſolenter ſub eo impune graſſati ſunt diu, & eius rei inuidia Hieronymus Ruſticutius in collegium cardinalium ab ipſo præter meritum ex humili ac ſordido loco allectus inprimis laborauit, ob id a Gregorio XIII ſucceſſore Roma abſtinere, & Fanum, cuius epiſcopus erat, quæſito relegationi honeſtiore titulo concedere iuſſus. biennio ante Pius Nicolaum Pelleuæum Senonenſem archiepiſcopum, in collegium cardinalium cooptauerat, Lotaringi cardinalis commendatione, qui accepto de Pontificis morte nuncio, ſtatim, rebus ante ad profectionem comparatis, in viam ſe cum Pelleuæo dedit, vt noui Pontificis creationi intereſſet. ſed altero die poſtquam collegæ conclaue poſt nouendialeis preces ingreſſi ſunt, ſummo omnium conſenſu Pontifex renunciatur Hugo Bonconpagnus Bononienſis, iuris vtriusque doctrina clarus, a Pio IIII, cum in collegium legeretur, iam tum ſummo magiſtratui deſtinatus, & Gregorius XIII appellari voluit. præter morem comitiorum, quæ lenta ac turbulenta eſſe, magnisque animorum ac partium certaminibus peragi ſolent, feſtinata fuit creatio, ne diuturnum interregnum bello Turcico interueniens procedentia ex voto communia conſilia retardaret. id quanquam in itinere reſci-

CIↃ IↃ LXXII

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

10034068

[redacted]

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

ctorem habeat, ſpe gloriæ ac remuneratio- CIↃIↃ LXXII
ut caſtigationis metu pugnat; ille prædæ &
ndiorum ſpe conductoris caſtra ſequitur;
ſi deficiunt, aut ad ſeditiones vertitur, aut pu-
m detrectat. denique auro vt ducitur, ſic ferro
ericulorum horrore repellitur. adde quod ab
erno milite maiora maleficia in agros perpe-
atur, vt ſunt incendia, prædæ, rapinæ, vaſta-
nes: quæ omnia vel ſenſu aurium ſæua quo-
nus tui faciant, caritate patriæ prohibentur.
c vero vt ſubſiſtas parumper & in mentem re-
ces ea tempora M. T. obteſtor, quibus Gallia
tus pacata & a ciuilibus diſſenſionibus vacua
llum in limite gerebatur. tunc maioribus tuis
m Italis, Germanis, Hiſpanis, Anglis ſæpius, &
m pleriſque ex ijs ſimul res fuit; tunc populus
regni meditullio & per vrbes paſſim prœlio-
am & armorum inſolens ad ſolitam eorum fa-
nam tremebat. & tamen ſola nobilitate ſubnixi
lli, & exiguo illo legionum numero, quæ in præ-
idijs etiam pacis tempore ad limitis cuſtodiam
aluntur, tot hoſtium impetum non ſolum ſuſti-
nuerunt, ſed ijs cum damno extra fines repulſis,
oppidis etiam captis opima de hoſte ſpolia ſæpius
reportarunt. nunc cum calamitate publica effe-
ctum ſit, vt omnes obſidionibus, certaminibus,
prœlijs vbique inſueuerint, quos hoſteis Gallis
debellandis pares exiſtimas? an Hiſpanos? homi-
nes haut infitias eo, ſtrenuos, ſed raros & in pro-
uincijs minime populoſis natos, vt nunquam Ca-
rolus V, cum plurimos habuit, plures VII CIↃ pe-
ditum IↃ CCC equitibus in caſtris habuiſſe dica-
tur. & nobilitas in Hiſpania cum non niſi ex con-

10034068

10034068

10034066

fauorem, quippe recenti memoria & odio Hiſpanorum, quorum ambitione factum credunt, vt Carolus V de imperio in prouinciam redigendo conſilium ceperit. & veroſimile ſit, Maximilianum Cæſarem pari affectu in generos ambos neutris partibus ſe addicturum. quod ſi fortaſſe ob familiæ communis decus & multiplici vinculo geminatam neceſſitudinem in Philippum magis procumbat, quid bello Pannonico diſtrictus patrueli ac ſororio auxilij, rebus tuis incommodi, importare queat; a principibus eccleſiaſticis non multum opis ſperare poſſunt Hiſpani; quippe qui ſæpius mutant, nec valde opulenti ſunt, & caritate patriæ plerumque religionis cauſſa, quam Philippus cupiditatibus ſuis prætexit, non multum mouentur. Heluetiorum VII pagi tibi ex fœdere coniuncti ſunt, Rætorum item III pagi, alij ab Hiſpanis ob religionem omnino alieni. in Italia quidem Pontifex totus in Hiſpanorum partes inclinat; ſed bello Turcico implicatus omneis in orientem opes vertere cogitur, vt ab eo in occidente interea nobis ſecuris eſſe liceat; & illud eſt ingenium aulæ Romanæ, quod omnes rerum periti norunt, vt potius arbitrium inter principes bellum gerenteis ſibi ſumat, & ex vtriusque damno priuatum compendium captet, quam vlli parti addicta in periculorum aleam, aut partem veniat. quid Senatus Venetus hoc vltimo bello etiam poſt victoriam vltimam tantopere decantatam victo quam victori, vel ipſo fatente, magis ſimilis? cui ſcis cottidie cum Hiſpanis de belli gerendi ratione certamen eſſe, & quem a fœdere prima data occaſione diſceſſurum conſtat, non vt ſe

iiii

CIƆ IƆ LXXII

10034068

10034068

CIↃ CIↃ LXXII aut ſupernatante aqua obrutæ pæne defecerunt
ſupereſt, vt ærarium immodicis ſumptibus in ali
no inuadendo factis exhauſtum, aut proſcripti
nibus, quæ ardente bello ciuili periculoſæ ſun
aut aliunde ſuppleatur; an a donatiuo Belgico? a
qui prouinciæ illæ bello gerendo in ſtipendia mi
litum vix ſufficiunt; an ab Antuerpienſium mer
catorum collegio? id illi olim licuit, pacatis in Be
gio rebus & commercio libero, quod nunc, poſt
quam Mattiacæ inſulæ in Arauſienſis verba iura
uerunt, omnino interruptum relanguit; ita vt ple
rique, qui alijs credebant, nunc cum ad exſoluen
da debita certo die appellantur, temporis gratian
a judice implorare cogantur. ſed Genuenſeis in
Italia præterieram, qui quodammodo in *Philip-*
pi ære ſunt. nam cum ſæpe de imponenda Genuæ
arce antea conſultatum eſſet, & Andreas Auria
qua erat in patriam caritate, quauis condicion
repudiata ſemper contradiceret, non aliam ratio
nem comminiſci potuit Carolus V prudentiſſi
mus princeps, qua Genuenſeis in officio conti
neret, quam ſi omnem eorum pecuniam, qua ſo
la fere illorum opes conſtant, Liguria omnium
rerum a natura ſterilitate & inopia damnata, con
raderet. ſic enim fore iudicabat, vt auara gens me
tu ſui amittendi in fide perſeueraret. illi igitur ab
eo tempore fecere, quod aleæ luſoribus familiare
eſt, qui ne perdant, cottidie perdere non ceſſant,
& nouis ac repetitis ſubinde contractibus ac ver
ſura ſæpius a debitore facta ipſi debitori fidem
quam reuocare non poterant, obligarunt. nun
vero cum nec pecunia illa repræſentetur, nec vſ
ræ dependantur, malunt otioſum numum in ar

deſidere, quam fœnori adeo periculoſo collocare. CIↃ IↃ LXXII
his adde Finalium nuper cum graui Genuenſium reipub. detrimento & iniuria ab Hiſpanis occupatum. igitur quod Hiſpano ob eas, quas dixi, cauſſas difficile ac pæne impoſſibile eſſe oſtendimus, tibi contra perfacile erit, cui in nobilitatem atque adeo equitatum, qui fere ſuis ſumptibus militat, exiguo ſumptu opus ſit, & tantum ad alendum peditem pecunia, ſed ea tenuis, modo certa, ſit neceſſaria. his adde quod in hoſtico bellum gerentibus bellum bello ipſo alitur: nec præter regni vectigalia, quæ copioſa nunc in pace ſuppetunt, ordo ſacer, qui in regno tuo maiorum tuorum ac procerum beneficio ampliſſimum patrimonium poſſidet, in tam iuſta ac neceſſaria cauſſa tibi, puto, aut ſibi deerit. ergo cum Philippus nec manu militari, nec pecunia, qui præcipuus belli neruus eſt, plusquam T.M. valeat, quid in mora eſt, quo minus bellum tam iuſtum ac neceſſarium, tam confectu facile, cum manifeſta vtilitate primo quoque tempore ſuſcipiatur? verum vbi incipiendum illud, & qua ratione gerendum ſit, quæritur. ab Hiſpania Pyrenæo excludimur, & montana fere regio ac ſterilis inſidijs ac vulpino aſtu graſſantibus opportuna ſubeſt, nec commode cum Hiſpanis in Hiſpania bellum geritur, vbi nobilitas ſuis ſumptibus pugnare pro finibus tenetur, raro & ægre limitem egreditur. Italiam toties infeliciter tentatam ne nunc petamus multa prohibent, verſi ad quietem animi, recens intuti apud nos patrocinij memoria, nam ſic occulta numinis voluntas fuit, & ingentes belli Turcici apparatus; quæ omnia in nos conuertemus. eosque

10034068

agitata fortaſſe faciendum eſſet; hac exoleta gladiatoria omiſſa, quæ tantum brachia & crura attingit, tibi cor, tibi vitalia petenda ſunt, hoc eſt, metropoles in meditullio ſitæ, puta Brugæ, quas fere debileis, aut ſi ab oppidanis tantum defendantur, facile capies, aut ſi hoſtis auxilio veniat, cum eo prœlio decernes. plures autem earum Hiſpanorum odio & libertatis tuendæ deſiderio vltro deditionem facient, quibus in fidem acceptis priſtinam libertatem reſtituere, priuilegia antiqua & immunitates confirmare, nouas addere, tributa aſſueta minuere debes. quod ſi quæ ſunt, quæ a tanta humanitate inuitatæ reſiſtere tamen auſæ fuerint, ijs vi expugnatis ſeueritate opus erit, non quidem punita plebe, ſed inſigni edito in eos, qui ſe plebi ad pertinaciam duces præbebunt, exemplo. ea ratione citra magnum periculum cito ac feliciter magna cum exiſtimationis fama, qua fere bella conſtant, rem conficies, omiſſis arcibus & exiguis munitionibus, in quibus capiendis plus periculi, captis parum decoris & profectûs ad victorem redundat. re autem confecta non opus erit multis & grauibus prouinciæ præſidijs ad eam tuendam, pulſo procul Hiſpano & mari æque ac terra intercluſo, ſed ipſorum Belgarum ope, quibus libertatem donaueris, Belgium in officio continebis, & importunum tibi & Belgis æque hoſtem, ne ex propinquo in tuum limitem deſpiciat, longe trans-Alpeis & Pyrenæum ablegabis, promoto ad Moſam vſq. limite, vnde non ſolum potentiſſimarum ac opulentiſſimarum vrbium acceſſione regnum locupletabis, ſed Belgis libertatis auctor, Germanis vicinis amicus, Fran- CIↃ IↃLXXII

10034068

ctum, cum ille ab hac ſententia diſſideret, vt ei contrario ſcripto reſponderet, imperauit. quod menſe Iunio fecit, cum rex ad caſtrum Bononienſe tertio ab vrbe lapide veniſſet. ingenium quale Moruillerij, tale ſcriptum eius fuit, hominis probi nec mediocri rerum vſu inſtructi, & quamuis in cardinalis Lotaringi familia educatus eſſet, non ita eius ambitioni ſeruientis, de cetero cauti ac meticuloſi verius quam prudentis, & qui præſentis periculi vel leuiſſimi metu haut facile generoſi cuiuſquam conſilij ad diſcutiendum maius ac certum inpoſterum periculum auctor fuiſſet. in hæc autem verba regem alloquebatur. Nemini mirum videri debet, Chriſtianiſſ. rex, ſi qui de maximi momenti rebus, qui de incerti ac periculoſi exitûs negotijs, quale illud eſt, quod nunc in conſultationem deducitur, ſententiam rogati dicunt, animi anguntur. nam vt res humanæ ac præcipue eæ, quæ ad rem militarem ſpectant, fere a fortuna pendent, ſic ſæpe euenit, vt quæ mature deliberata ſunt, haut feliciter cadant, contra vt temeraria conſilia proſperos ſucceſſus nanciſcantur. quo fit, vt vulgus qui res ſucceſſu potius, quam ratione metitur, ex ſiniſtro euentu prudentiſſimum conſilium damnet, idem temere ſuſceptum propter felicem exitum laudet. id multos in conſultationibus a libere dicenda ſententia deterret, veritos, ne minus ex voto ſuccedentium euentuum culpa eis imputetur. verum ex ea anxietate plerumque idem incommodi, quod ex temerarijs conſilijs, conſequitur, vt & princeps interea ad bellum neceſſaria nequaquam in tempore paret, & nihilominus ſuſpicionum cauſſas vicinis præbeat, qui- CIƆ IƆ LXXII

10034068

ctionem vniuerſas ſpectare, mortemque præ ſer- CIϽ IϽ LXXII
uitute illa optare; ob id regis opem implorare, & in verba eius iurare paratas, dum ipſe de auxilijs fidem interponat: atque quamprimum vireis Galliæ in Belgio comparebunt, ciueis ſtatim animi ſui motum declaraturos, & portarum claueis ad ipſum allaturos; tam pulchræ occaſioni nihil præter voluntatem deeſſe; regem proinde eam minime prætermittere debere. nam ita momento citra periculum nec magnis cum ſumptibus Belgium ſui iuris facere poſſe, cuius prouinciæ pleræque veluti membra a Gallico corpore iniuria auulſæ ſunt, & tanquam iniuſtá vi amiſſæ iuſtis armis repeti poſſunt. addunt Anglorum reginam regis exemplum ſecuturam, Germanos huic bello fauorabileis fore, & quominus Albanus auxiliareis copias apud ſe conſcribat, impedituros. iam Arauſienſem cum potenti exercitu aduentare, qui numero cottidie creſcat, & Albani vireis æquare valeat. Ludouicum Naſſouium eius fratrem Monteſ tenere, munitiſſimum & valde opportunum ad rem gerendam oppidum. ita Francorum ingenium eſſe, vt niſi foris hoſtem habeant, domi quærant, & nobilitate ac hominibus bellicoſis fœtam Galliam haut diu pacem colituram, atque vt in ſucculento corpore ſanguinis abundantiam detractione, ne corpus ſuffocatione corrumpat, corrigendam. eo denique res deueniſſe, vt Philippus diſſimulatione noſtra æque atq. denunciato aperte bello exacerbatus, niſi eum anteuertamus, rebus Belgij compoſitis periculoſo marte nos imparatos adoriatur; & præſtare ignem in domum vicini inferre, quam domi ſedendo ignauia ſua

10034068

tis pondere gementeis mutaſſe: quod vel ex recenti Valencianarum & Montium exemplo patet; quæ ciuitates non ſponte in noſtrorum manus conceſſere, ſed aſtu militari interceptæ ſunt. itaque & illæ, quæ vi retineri non potuerunt, iam ad Hiſpanos defecerunt; hæ vero ægre per præſidium a Naſſouio occupantur; & vt demus quaſdam ſe regis fidei ſponte commiſſuras, an non neceſſe erit, eas præſidijs tenere, quibus alendis tributa imponenda erunt, & fortaſſe grauiora ijs, quæ nunc ſub Hiſpanis dependunt? nam ſperare, vt vrbes ita deditæ ſine præſidijs in fide permaneant, eorum eſt, qui vulgi ingenium non norunt, cum fortuna pariter mutantis; eaque ſpe arma vlterius ſemper proferre nullo ſecuro receptu a tergo relicto ſummæ ſtultitiæ, immo temeritatis eſſet. ita quod fortaſſe facile paratu erit, conſeruari non niſi ſumma cum difficultate poterit, & magna eorum ipſorum incommoditate, quorum commodo bellum ſuſcipitur; eoque fiet, vt mox propenſæ adeo erga nos voluntatis illos pœniteat. ſic autem ſtatuendum eſt, occupatis Philippi prouincijs bellum immortale cum ipſo fore, & quod componi nunquam ſpes ſit, niſi reſtitutis, quæ capta erunt, nec de principe opulento, potenti, rerum ſuarum ſollicito, quas ſumma prudentia ac ſtudio adminiſtrat, aliter exiſtimandum eſt, quam eum niſi honorificis condicionibus, & quibus plene exiſtimationi ſuæ ſatisfiat, ab armis ſemel ſumptis diſceſſurum. cuius rei recentia bellorum cum Carolo V̄ eius parente & ipſo Franciſco & Henrico regibus geſtorum exempla ſatis certam fidem faciunt. atqui nec opes aut vi-

10034068

quantumuis iuſtas cauſſas obtendentibus. quippe CIↃ IↃ LXXII
pernicioſi res exempli eſt; & ſic ſapientiſſimi quique ſtatuere debent, cuiuis poſſe accidere quod cuiquam poteſt; & quæ hodie Hiſpanorum ſors eſt, cras fortaſſe Gallorum erit. ſed hæc miſſa faciamus, & ad Anglorum reginam deueniat oratio: a cuius amicitia hoc tantum expectare debemus, niſi nobis ipſi imponere volumus, quod prudentiſſimi principes a ſe quiſque ſperare poſſunt, inter quos ſolo vtilitatis reſpectu amicitia contrahitur, & durat. cum igitur illa inde reginæ Scotorum inſidijs, hinc occultis Albani conſilijs ſe peti cerneret, amicitiam tuam ſibi vtilem exiſtimauit, fœdusque nuper tecum percuſſit, non ad amplificationem nominis Gallici, ſed ad ſecuritatem priuatam: quod & ſatis manifeſtum fecit, cum pactis, quibus ad Belgij defenſionem obligatur, fœdere illo renunciare noluit. itaque & ſaluo fœdere tecum icto Philippo ad eas prouincias tutandas auxilia ſummittere poteſt, & proculdubio ſummittet, quamprimum excitato inter te & Philippum bello ipſi metu, qui eam circumſtat, ſolutæ ab Hiſpanis ſatisfiet, & honeſtis condicionibus cauebitur. nam magna eſt Belgarum cum Anglis & ſtudiorum & morum coniunctio, & neceſſitate commercij inuicem obnoxij ſunt. ipſa vero & ob ſexum animi fluctuantis & natura per ſe timida ac præcipue ob ſucceſſûs incertum, cum ipſi multi inhient, a multis ſibi quoq. metuat neceſſe eſt. itaque pacem tutam, quandocumque ſe in manus dabit, obuijs vlnis complectetur: belleque nobiſcum tunc agetur, ſi illa tantum ſpectatrix ſedeat, nec bello difficili implicatis captato

10034068

ligere non poſſunt, ſemper præſto erunt. horum ↄIↄ Iↄ LXXII
gitur ſeu viribus ſeu patris prudentiſſimi inter-
ientu, quin & imperij principes placari ac domi
etineri poſſint, & res in Belgio ex ipſorum Bel-
jarum deſiderio componi, extra controuerſiam
ſt. nam faceſſat Albanus, diſcedant Hiſpani, In-
quiſitionis metus remoueatur, exactiones nouæ
ceſſent, & aliquis ex familia præſes prouincijs illis
præficiatur, aut etiam Auguſta ipſa Cæſaris vxor
& Philippi ſoror, nam feminarum imperia hacte-
nus felicia Belgæ experti ſunt, & harum rerum
Cæſar ipſe ſponſor ſit, quis dubitat, quin omnes
ſtatim belli commercium abrumpentis tædio, &
ſpe libertatis certa ad officium redeant, & te bello
damnoſo ac periculoſo implicatum ſtatim deſe-
rant? quid vero tunc facturum Philippum putas?
bellicos apparatus, quos in Italia nunc habet ma-
ximos, contra te vertet, & aut Saluciarum princi-
patum, qui ſolus ex tot prœlijs ac ſumptibus ab
auo ac parente tuo in Italia factis reſiduus eſt, leui
negotio occupabit, aut vi in Prouinciam haut ſa-
tis, vt ſcis, munitam facta te tota mediterranei
maris poſſeſſione deijciet. & hæc eſt illa præſens
atque eximia adeo vtilitas, quæ rebus tuis ex eo
bello redundabit. ea quippe alioqui omnium bel-
lorum natura eſt, vt per ea principes mutuis dam-
nis ſe quidem conficere poſſint, raro quidquam
ex ijs lucrentur. quæ vero vtilitas ea eſt, quod
tuum eſt, amittere, vt alienum inuadas? hæc qui-
dem de viribus, quæ manu valent, dicta ſint. nunc
ad ærarium reſpiciamus. raro quiſquam tam bene
rationum ſuarum calculum init in bello geren-
do, quin ſumptus omnem prudentiam ac ſpem

ſuperent; bellum quippe inexhauſtus pecuniæ gurges eſt, cui explendo non aurei Perſarum montes, non Indiæ vtræque ſufficiant. quam ab huius nerui penuria res tuæ laborent, non ignoras. conſumpto patrimonio regio, oppigneratis vectigalibus, agris paſſim per bella vaſtatis, vrbibus & oppidis direptis aut obſidionibus deſtructis cum ærarium deficeret, nihil ſibi ad noua onera imponenda reliquum fecit exactorum auaritia aut redemptorum audacia; quod hominum externum fere genus Galliæ tuæ fatale eſt. plebs in agro a milite tranſeunte cottidie infeſtatur: ad hæc tributis immodicis oppreſſa languet, vt vix reſpirare ei liceat. a nobilitate, quæ vitam & cum vita opes pro Gallici nominis decore ac regni ſalute auſpicijs tuis profundit, quid expectare debeas, ſatis noſti. ſupereſt ordo ſacer, qui varijs ac multiplicibus angarijs grauatus, vt nihil aliud dicam, & tamen cum venia tua dicam, ſe ſub tributo eſſe conqueritur. nec me latet, quid redemptores illi, quos dixi, nuper commenti ſunt, qui accepta aliqua bonorum eccleſiaſticorum per octennium & anni quadrantem portione, pro qua penſionem fundi dominis eandem, quam ex ipſa re percipiunt, quotannis depenſuri ſunt, magnum inde emolumentum ac prope incredibile lucrum ſibi pollicentur. nam huiuſmodi conuentiones in ſpeciem vt gratiam merentur, ita longius proſpicientibus vt detrimentoſæ ac noxiæ reijciendæ ſunt. quod ſi vis in exactionib. adhibeatur, quod plerique ſuadent, verendum eſt, ne eadem ſit huius belli neceſſitate Gallorum, quæ Belgarum, condicio. quid enim aliud in Belgio Albanus fa-

cit? quod tamen ſibi minime ferendum Belgæ exiſtimant. quid debeant tibi tui, debent ſcire omnes: quid viciſſim illis debeas, tuæ eſt prudentiæ ac benignitatis conſiderare. poſt pacem nuper factam omnium animos in eam ſpem erexiſti, vt illis quiete per te frui, eiusque beneficio damna bello accepta ſarcire, domos deſtructas inſtaurare, incultos agros colere liceret. ſi ea ſpe nouo ſuſcepto bello excidant, quid miſeros homineis animo agitaturos putas? hoc etiam tibi perpendendum eſt, quam graui ære vrgearis. multum Germanis equitibus, qui tibi bellis vltimis militarunt, multum Ioanni Caſimiro debes: ducenties centena millia librarum Heluetij a te repoſcunt: quingenties centena CIↃ Proteſtantes Germanis ſuis debent, pro quibus ſponſor interueniſti: quæ ſi omnes ſummæ colligantur, ad quadringenties centena millia aureorum excurrunt. adde onera regni, quibus ſuſtinendis vix ordinaria vectigalia ſufficiunt. ſed Gallia tua nobilitate & bellicoſis hominibus fœta tanquam ſuperfluo ſanguine abundat, qui niſi tempeſtiua ſectione mittatur, metus eſt, ne totius corporis valetudo periclitetur, hoc eſt, a bellis ciuilibus rurſus regnum infeſtetur. atqui de tanto regni, cui te Deus præfecit, robore gratiam Deo agere debes, illudque ſic diſpenſare, vt non ſibi ipſi noxium ſit, tuæque curæ ducere, vt contumaces animi & licentiæ aſſueti miti legum iugo quaſi freno ad obſequium ac diſciplinam flectantur, vt cum opus erit, eos ad imperata facienda paratos habeas; alioqui melius in bello, quam in pace, ſuos regere, non ſolum abſurdum, ſed etiam principi probroſum eſſet. vl-

CIↃ IↃ LXXII

10034068

quam vtiliorem habeat, & ad rem gerendam exhauſto ærario omnia neceſſaria deſint, vt ad famam tuendam, regni tranquillitatem conſeruandam, tuos in officio & caritate erga M. T. continendos, ab armis abſtineas, neq. offenſionis cauſſam vllam Hiſpano præbeas. interim cum æmulum numeroſo in Belgio & Italia exercitu ac tanta claſſe ſubnixum videas, tuæ prudentiæ eſt, regni rebus inuigilare, limitem munire, valida præſidia ac neceſſarium comeatum locis idoneis imponere, & ſuper omnia diſciplinam inter milites inſtaurare, ita vt per agrum iter facientes obuijs ad victum neceſſarijs vti contenti ſint, de cetero neminem concutiant, nec in opere ruſtico occupatis moleſtiam faceſſant. hoc & vnice curare debes, vt pacem domi habeas ſopitis veterum odiorum fomitibus, vt citra gratiam ac ſordeis ius a magiſtratibus tuis æquabile reddatur; vitia ac mala, quæ bellorum licentia per omneis regni ordines irrepſerunt, corrigantur. quæ ſi facias, & vt facias precibus ab omni gratiarum datore Deo aſſiduis contendimus, tuis carus, amicis vtilis, hoſti terribilis exiſtes, & immortalem nominis tui famam apud exteras gentes excitabis, ac poſtremo venerandam virtutis tuæ ac regiæ prudentiæ, quam mirentur, ſequantur, colant, memoriam apud poſteros relinques. His diſceptationibus dum rex tempus extrahit, & miſſis vltro citroque internuncijs crebroque commeantibus Carolo Telinio, Franciſco Bricomotio & Arnoldo Cauagnio ad Colinium, qui Caſtellione ad Loniam erat, nuncius affertur, de auxiliaribus Ienliſij copijs ab Albano deletis, ex quo rex magnum ſe do- CIↃ IↃ LXXII

10034068

zius, Ioannes Laſinius Bell.361.10.ab armis diſceſſ.384.24. in reditu cum.391.20. Colinius.393.14. Io. Laſinius Bell. 398.29. æquatis inter p.ſ.406.13. vict. regiis abſt.411.16. Lud. Fiſerus. Ib.16. Carnauenoius. 415.28.rel. profeſſos legat.422.5.ſibi delegerant.441.13.Io.Cambium.451.20. ſtudiis prof.454.16. hydr. incidit.463.22. ΑΛΕΞΙΚΑΚΟΣ. 496.12.Marano.497.12.inoluiſſe.499.19. ipſe cum Subiſio, Paieto.Ib.29. vitam 512.1. Telinius.524.12. ſup. diei cert.531.24.tegebat Subiſa.538.31.Vergani.555.17. ingreſſi tractu temporis.562.22. fungebatur.578.24.25. in ſpeciem obnitebatur 579.19. nauaſſet.592.4.a patre .591.8. præualuere.598.14. ſpec. edito.600.9. omni a præf.606. 29.30.*Dele*, Mendozæ temporibus, & rurſus illum odio proſequebatur Bernardinus 618.7. Abdalæ.619.3. ad ſe abl.Ibid 23.Alqu acilem. Ibid.30. Abdalam. Ib.32. Abdalæ.628.22. admotis ad Gal.630.18 eſſe ſenſerunt.632.1. de quib. alia atque alia.; 634.15. Mauriſcis facta.639.8. corrupta domi diſciplina.651.11.a compotatione hil.664. 20. præf. Pontificius.665.18. c. Ven. Iaderæ.666.14.& Hiſpanam claſſ.686.12. cenſentium.704.15. ſubire.710. 17. ſtatim cuniculo.720.27.ſtatim in oram Illyr.725.23. rotæ piſtrinarios.733.8. inter ſuos.769.23. percuſſ.poſtea an.24. inquiſitione habita.774.31. capitaliorem.814.17. Leuinio.855.29. in animo haberet.856,20.recidiuo malo. 865.11.imp. queat? 873. 8.de cetero cautioris, & qui præſentis p.vel leuiſſ.m.880.28.quid ei ad.

BAYERISCHE STAATS- BIBLIOTHEK MUENCHEN

10034068

INDEX.

A

ABBATIS-cella 799
Abdala 631. ad Algerię proſultanum miſſus 578. Rex Granatæ & Andaluſiæ 622. 623. Menatam fruſtra tentat 631
Abdala Aben-habus 618
Abdera 579
Aben-Hut 560
Aben-Humeia 576. 597. 611. 614. iterum rex ſalutatur 577. fratrem in Aſiam mittit 578. eius vltimum prœlium cum Chriſtianis 585. edictum in gratiam Chriſtianorum 605. Abderam tentat, Vergim obſidet 617. amore captus, eius domus direpta, eius mors 621.
Aben-Hut rex Almeriæ 597
Aben-jahuar 564. iterum ſummus Imperator Mauriſcorum 577. tres vxores ſumit. *ibid.* eius mors 599
Abuçeua 593. 594
Accis 604
Achametes purpuratus in Epirum miſſus 690
Acierius 151. 393
Actium promontorium 744
Adalides 592
Adamus Lonicerus 451
Ægidius Andrada 598. 732
Ægidius Villenus Namurcenſis 9
Aggerſanſena arx 36
Alba Pompeia 70
Albaicini 158
Albaicinum 161
Albanus 176. 217. 458. commercium Anglis interdicit, 319. magnum vectigal a ſubditis exigit 461. Naſſouianos fundit 206. 208. monumentum in arte Antus 463. pars eius exercitus ab Arauſienſi fuſa 221. in eum coniuratio 186. ei multa mala accidunt 190. regis Gall. ad eum literæ 217
Albaterra arx capta 344
Albericus Lodronius 370
Albericus Roſatenſis I.C. 71
Albertus Auſtrius Cæſaris F. 729
Albertus Brandeburgicus moritur 224

10034068

[redacted]

Andreas Auria 744
Andreas Barbaticus occiſus 746
Andreas Bragadinus 706. 715
Andreas Corteſius Epirota cæſus 672
Andreæ fanum 152
Andreas Meſa 631
Andreas Piſaurus patricius Venetus 683
Andreas Salazatius 188
Andreas Spelius 674
Andronicus Palæologus 71
Angli Caleti reſtitutionem petunt, commercium transferunt Hamburgum 459
Anglorum bellum cum societate Teutonica 839. illorum mos cum de capite ciuis deliberant 821. ijs vetitum nequis poſſit agere de eius liberatione, qui eſt perduellionis reus 826. Belgæ eos docent pannorum texturam 458
Anglicana nauis cum Polinij triremibus confligit 503
Anguillarius 335
Anna Maria Brunſuica 224
Anna Maximiliani Imp. F. Philippo Hiſp. regi deſponſata 488
Antiquerala 560
Antiuarum op. deditum 723
Ant. Aſculanus læſus 709
Ant. Balbus perpetuo exilio multatus 424
Anton. Barbarus Venetorum apud Selinium orator 657
Ant Bombergus 7
Antonius Croius moritur 41
Antonius Fumeus 313
Antonius Lalanius Hocſtrati comes 176
Ant. Lignerius 157
Ant. Luna Baçam miſſus 616
Ant. Mendoza 21
Antonij Mureti oratio in laudem M. Ant. Columnæ 767
Antonius Pontius 297
Antonius Roſſeleus Dalmata 724
Ant. Sanflorentius 64
Anton. Seraſonus Romanus 389
Antonius Strælius captus 30
Ant. Stratius 199
Anton. Teupolus 663
Antonius Verantius Antiſtes Agrienſis 62
Antuerpiæ arx extructa in Kilio ſuburbio 34
Antuerpiæ Philippi diploma publice recitatur, quo gratia præteritorum vniuerſis condonabatur 480
Antuerpiam commercium Brugis tranſlatum, 840
Antuerpienſis arx 463
Aquarum inundationes prodigioſæ 725
Ara celi olim Iouis Feretrij templum 768
Aracoſius in Mauriſcos ducit 641. Rondam it. 646
Arauſienſis princeps 10. 176. adit periculum vitæ, Moſam tranſmittit, bellum ad ſe ſuſceptum ſcripto excuſat 219.

10034068

B

BAcenſis ager 627
Bacenſis vicus 560
acia inſ. populata 724
ı Bætica duæ potentes familiæ 637
ahamæ fretum 256
aptiſta Alamannius ep. Matiſc. 313
aptiſta Carnaſecus 345
arbaricus cæſus 747
arzollusBarbarus naufragium paſſus 703
aſcium caſtrum 69
aſilici 706
aſſacenſis pugna 334
aſſilio occiſus 376
aſſompetra ſauciatus 415
aſtilia dedita 499
atenburgici fratres capti 17
audrius 439
augium captum 440
ecus Burrius 105. 144. 380
edis Habudi F. eius elogium 159
Bellauilla 536
Belgæ deficiunt ab Hiſpano 200. eorum mos in pecunia imperanda ſoluenda 462
Belgio toto inſolita aquarum illuuies 481
Belgicorum motuum ſedandorum ratio quæritur 18
Belgium bello vexatur 855
Bellogardius 132. cæſus 523
Bellouarium deditum 441
Bellum in Corſica 63
Bellum inter Danos & Polonos 36
Bellum Gothanum 44
Bellum in Germania 227
illius cauſſæ ſcripto declarantur 230
Beltramus Cueua 727
Benearnenſis pagus 375
Benedictus Arias Montanus 480
Benedictus Sorantius cæſus 751
Benedictus Valerius math. 464
Benegonium arx obſidetur, deditur, 437
Berbeſula vrbs 644
Bergenſis marchionis mors 20
Bergeracum 328
Bernardinus Cardines 754
Bernardinus Eugubinus cæſus 708
Bernardinus Mendoza Couinæ com. F. 609
Bernardus Bolanius 683
Bernardus Preuotius Morſanus ſenator 787
Bernatum & ducis Sabaudiæ controuerſia 24
Berquemum op. 202
Bertrandus Salignacus Motafelonius 851
Bertrandus Simiena Gordius 515
Beſſum op. 299
Billius Prunæus 390
Bironus cum plenis de pace mandatis ad Proteſt. miſſus 510. 518
Bitſæorum comitum familia extincta 553

Blancilla mons 643
Blaſius Monlucius 260. & ſequentibus, bellum mouet in Benearni pago ſauciatus 141. & ſeq.
Blauia arx intercepta 297
Bleſæ deditæ 156
Bloſſetus 134
Bogentiacum deditum 156
Boliona fl. 710
Bonefidianum cœnobium captum & direptum, receptum 379
Borbonius card. 284. Borbonio Monpēſerio præfectura Britanniæ Armoricanæ tributa 434. Henricus Borbonius Condæi F. 340. Mariam Cliuiam ducit vxorem 787. Franc. Borbonius Delfinus 538. Henricus Borbonius Nauarræ princeps 284. in aulam venit 850. de eius cum Margarita ſorore regis matrimonio tranſactum *ibidem*. Carlota Borbonia Monpenſerij F. in Germaniam profugit 844. Guliel. Naſſouio Arauſienſi principi elocata 845
Bordetus occiſus 158
Bordius occiſus 310
Bordum op. 421
Borgetum pagus 102
Borromæus card. vitæ periculum adit 779
Boſcouiridis 287
Botauilla arx 540
Botauilla captus 445
Braium op. 124
Bratonium captum 36[illegible]
Brechini tumultus 81[illegible]
Brederodius 6. eius moneta 7 moritur. 15
Brelæa arx 285
Breſſius regulus 113
Bretiniaca pacificatio 119
Bricomotius 419. 519
Brigantio arx 347
Briſonis-mons 118
Briſſacus Mouentianos fundit 303. Mongomerium aggreditur 329. eius copias fundit 341. ipſe occiſus 344
Britannoduni arx olim Alclutha capta 830
Broagium obſeſſum 136
Broſſæus captus 117
Broſſius 342
Bruëlius occiſus 370
Brugenſe emporium 839
Brunſuicorum ducum cum vrbe Brunſuica controuerſiæ compoſitæ 454
Budua in Rizonico ſinu dedita recepta 713
Buëlij comites 315
Bulharis 560
Burdelius cæſus. 361
Buſcum ducis obſeſſum, captum. 8
Buſenuallia arx capta, recepta 107
Buſſiera arx 371
Burgolium cœnobium 789

C

CAbanus 104. 288
Cacoderius 645
Cadiarum municipium 558

Cæſar Piouena 676
Cæſar Tienius *ibidem*
Calaherra arx 615
Caldomontius captus 341
Caletum ſibi reſtitui petunt Angli 75
Callocius Senenſis 397
Calueracus occiſus 389
Caluiniacum captum 304
Caluiniſtarum & Martinianorum contentio 10
Cambius Monſorellius 441
Cambrenſes 502
Campagnacus 122
Campenſis ſignifer occiſus 523
Campi fallaces 195
Campiniacum captum 309
Canillæ arx 605
Cantabria prouincia iuris Nauarrici 853
Cantabrica nauis magna 318. in Anglia retenta 459
Cantelinus Duglaſſius 338
Cantilia arx 549
Cantoclarus occiſus 147
Capella Angerona 439
Capero 499
Carabates Ciliciæ maritimæ præf. 739
Caracail. 628
Caracogia pirata 740
Caragealis pirata 262. eius audax facinus 737. captiuus. 767
Caragealius pirata læſus 718
Caramania 650
Carantonus Fl. illius pons inſtauratus 333
Carcaſſonæ ſuburbia incenſa 513
Cardenas Granatenſis coniurationi contradicit, ſauciatus 609
Carlota Laualla Colinij vxor 120
Carmonium captum 509
Carolina 240. capta ab Hiſpanis 250. recepta a Gallis 259
Caroli-locus municip. 519
Carolus Badenſis marchio 489
Carolus Emerius Barlamontij comes 27
Carolus Brimeus Megæ comes 195
Carollus Gillarius Carnutum ep. 853
Carolus Hiſpanorum princeps in carcerem a patre coniectus moritur 180
Carolus Mansfeldius P. Erneſti F. 32
Carolus Neuelus Veſtumbriæ comes 427
Carolus Nicolaius Neapolitanus 462
Carolus IX rex Gall. 277. Lutetiam venit 90. de nuptijs ſuis cogitat cum Eliſabetha Maximiliani Imp. F. 549. Magna pompa Lutetiam ingreditur, eius oratio. in ſenatu Pariſ. 789. Blœſas ſe confert 841
Carolus pugnax Burgundionum dux 24. bellum infert Heluetijs *ibid.* bis victus *ibid.*

10034068

Chriſt. Tiffenbachus 62
Cilicia 650
Clauium mons 595
Claromontij tumultus 272
Claromontius occiſus 414
Claſſis Hiſpanica 729
Claſſis Pontific. & Coſmi Florent. ducis 728
Claſſis Turcica in Cyprum tendit 665
Claſſis Veneta peſte afflicta 665. 754
Claudia Riuſia Andeloti vxor 346
Claudius Caſtreus 442
Claudij Eſpencæi mors 796
Claudius Guſierius captus 293
Claudius Hamiltonius 835
Claudius Lotaringus Aumalius 90
Claudius Marcellus Mercatorum præf. 785
Claudius Sabaudus Tendæ comes 332
Clerius captus 134
Clidas prom. 667
Clinthonus Anglici maris præf. 850
Cliſſonium op. 345
Cluniacum 130
Cocauilla captus 789
Cochæus ab Aumalio victus 316
Cælius Focarius cæſus 709
Cælius Secundus Curio 453
de Cœna Domini contentio inter Proteſt. 484
Cognacum op. 284
Colinius maris præfectus 80. 296. 334. 558. 402. 852 adit periculum vitæ 115 dyſenteria laborat 393 dãnatus ad mortem 399. vulneratus 412. nauigia inſtruit 791. in aulam venit 792. eius dicteriũ 142. eius naues captæ 791. eius ſcriptum de bello Belgico 856
Colloquium inter Theologos Miſenenſeis & Thuringicos 450
Colloquium in valle Francolina 798
Coloniæ Agrippinæ tumultus 16
Columbarius 293
Columbellus Gratianopolitanus 346
Columbus 237
Columnarum caput 736
Cometes videtur 464
Comitia Ratiſponenſia 58. Spirenſia 483
Comitia in Scotia de Prorege creando Edimburgi & Sterlini habita 810. 834
Comitia Cordubæ indicta habita 635
Commarenſis turris 560
Compita 632
Concilium ſanguinarium 458
Condæus 80. 86. 94. Lutetiam tẽdit 141. 274. Rupellam venit 283. occiſus 337. corpus aſellæ impoſitus 339
Condiuicinum Nannetum 395
Conforginus cæſus 389
Coniuratio de Luſiniani arce, item de Dieppa 330
Conſaluus Bracamontius 788

Conſaluus Ferdinandus 604
Conſilium XII virale 33
Controuerſiæ magnæ inter Anglos & Belgas 319
Controuerſia de dignitate inter Duces Ferrarienſem & Florentinum 265
Coqueretus 275
Coracozanus 724
Corbonerius 394
Corboſo captus 338
Cordiregius à plebe diſcerptus 372
Corduenna turris 179
Corcyra nigra 723
Corſicum bellum 63
Coſmus Florentinorum Dux 68. magnus Etruriæ Dux creatus 447
Couæum incenſum 381
Couerdia 203
Creſſonerius 202
Creta à Turcis populata 708
Creuantium obſeſſum 144
Cuba 256
Cubates Selimi cubicularius Venetias venit 658
Cucum captum 509
Culantius 379
Culenburgicus 177
Curias prom. 666
Curius Dalienſis 598
Curzolim 723
Curtius Chiræus cæſus 537
Cyprianus Leouitius Aſtrol. 228
Cypriani cœnobium demolitum 395
Cyprus deſcribitur 666 Veneri ſacra *ibid.* quoties ab exteris principibus deſtructa & capta 716. qua ratione tentatur à Venetis 669. eam aggreditur Selimus 670
Cythera inſ. vaſtata 706

D

DAguenaria 286
Dallonius Brianconus comitis Ludenſis frater interfectus 391
Dalmatiam vaſtare ſtatuunt Turci 721
Dampetra occiſus 108
Damum in Caroli V poteſtatem venit 194
Dandulo caput amputatum 684
Daniæ regis & Holſatiæ ducum controuerſia diſceptata 38
Danica claſſis 457
Danica nobilitas inſtitoriam facere cepit 841
Danieli Barbari mors, eius dictum 452
Daniel Bredelus Moguntinus præſul 489
Daniel Ranzouius occiſus 458
Daniel Riparius 536
Daralquid. 575
Dauid Bongartenerus Sueciæ regulus 57
Dauid Nocetus 710
Dauid Spenſius occiſus 836
Dauierus occiſus 527
Daurus fl. 560
Deça Veleſij marchio deſcendit in Almerienſe territorium 586

Dedenſis arx capta 61
Dei burgum op. 418
Delfezielæ pagus 791
Delphinus fl. 240
Derbatus occiſus 374
Det mihi virtus finem 416
Dictum vulgare 599. Alfonſi Vanegæ 579. Danieli Barbari 452. G. Colinij 545. Iuſtiniani Bencij 397. cuiuſdam Mauriſci de Granatenſi motu 574
Didacus Alquacil Aben-Humeiam interficere pollicetur 617. qua ratione id fecerit, *ibidem*
Didacus Andrada Ieſ. occiſus 543
Didacus Fairardus, Veleſij F. 611
Didacus Gaſca cæſus 585
Didacus Oſorius 632
Didacus Ramires 631
Didacus ſpinoſa card. 663
Didacus Toletanus 219
Dieſa fl. 7
Diſſenſio inter Boſiũ & Guerchium 419
Diſſenſio inter duces claſſis Chriſtianorum in Cyprum profectæ 685
Diua flu. 406
Dionyſij fanum 536
Dodencurtius interfectus 404
Doetum arx 536
Dominicus Albius 399
Dominicus Gurgius 237
Dominicus Prouana Valfenerius 348
Donaldus Macrodorus Scotus 386
Donatus Farina 779
Donzium op. 133. 423. captum 374
Dordinga dedita 101
Drinus fl. 720
Drurius 814
Dubeda mons 582
Duillij mors 553
Duranium 348
Durcalis 575
Duria fl. 347

E

EBerardus Hollius Verdenſis ep. 226
Echinades inſulæ 444
Ecmondanum monaſterium direptum 17
Edictũ de S. C. Tertylliano 73. Aurelianenſe 136. contra proteſtant. 292. de pace cum proteſtant. 545. Aben-Humeiæ pro Chriſtian. 605. de ſcloppetis & baliſtis 783
Edimburgenſes a Mortonio fuſi 834
Eduardus Cernouichius 62
Eduard. Fiferus 475
Eduardus Granta 237
Eduardus Haſtingus Hungtingtoniæ comes 471
Eduardus Norreius 75
Eduard. Smithus 475
Egmundanus, cuſtodiæ traditus 31
Eligij fanum direptum 329
Eliſabetha Angliæ regina 170. pecuniam & tormenta mittit ad proteſtant. 313. pecuniã

10034068

10034068

10034068

Gerardus Groſbekus ep. 221
Geraldus Speſeus 318
Germaniæ principum legati ad Carol. IX oratio 549
Germanorum ſeditio ab Albano punita 481
Gibertus Batenburgicus 196
Gifreus Buterius cæſus 516
Gilbertus Gerardus 475
Gilbertus Kennedus 829
Gilepſicus Cambellus Argatheliæ comes 167. 465. 836
Gilletus ſupplicio affectus 538
Giſebertus Arneſtelius Batauus captus 205
Glaſcuæ arx obſeſſa 814
Glotta fl. 829
Gnuxius 132
Goaſius 376
Godonis fanum 282
Gomenitiarum portus 736
Gordius centurio maior fuſus 516
Gothanum bellum, de illius ſumptibus decretum 44. 489
Grangæus merſus 249
Grangius Marronerius 363
Granata à Mauris condita 559. regum inſignia 594. à Philippo extructa 560
Granatenſium acclamatio ſalutantium regem Ferd. Valorium 570
Granatenſis belli finis 646.
Grandis fl. 240
Granuellanus card. 663
eius ſcriptum in Venetos 696
Gratianorum & Picorum factiones 68
Greg. XIII P. 849
Grœninga obſeſſa 200
Grombachius in quatuor partes ſectus, eius imposturæ 56
Gurgius in Galliam redit 260
Gryphis triremis 748
Guacurtius interfectus 392
Guadis 605
Guaiaræ tumultus 585
Guecchius captus & vulneratus 338
Guerreriana molatrina 118
Guido Breſſus 14
Guido Luſitanianus 668
Guionerius 343
Guitinerius occiſus 512
Gul. Herbertus Penbrucij comes 468
Gul. Ioüſa Momorantij legatus 128. 309
Gul. Kirkadius Grangianus 812
Gulielmus Metellanus 165. 171. 477. 810.
Gul. Morauius Tiliburdinus 166
Gulielm. Steinius 53
Guliemus Xylander 800
Guntherus Schuarzenburgicus 47
Guſmannorum familia 637

H

HAlis interfectus 750. eius duo filij capti 748
Hamburgenſis cauſſa cum Holſatiæ ducibus agitata 486
Hamilitonia arx 169
Hamilitonij 166. eorum factio

10034068

10034068

10034068

emiſſus 37. bellum infert fratri 230. rex Sueciæ renuntiatur 232
Ioannis fanum obceſſum 421. 436. captum & direptum 130
Io. Feltonus 478
Io. Ferrerius Carnutum vicedominus 225. ad mortem damnatus 399
Io. Flaminius Bogallius captus 832
Io. Franc. Comendonus card. 703. 763
Io. Franc. Gorus comes cæſus 708
Io. Frid. adminiſtrator Magdeburgenſis 794
Io. Fridericus Saxo Neoburgo diſcedit, victus ac captus 55
Ioan. Fridericus, & Io. Gulielmus Saxones Io. Friderici olim VII viri F. F. 44
Io. Fridericus Saxo ignominioſa pompa per Viennam traductus, cuſtodiæ mandatus 57
Ioan. Galeacius Fulgoſius Florentiam miſſus 851
Io. Georgius Brandeburgicus 795
Io. Grenelſus Speella ſummo ſupplicio affectus 479
Io. Grognetius Vaſſæus 295
Io. Haius prætor 383
Io. Hamilitonius Andreæ fani archiepiſc. captus, laqueo ſuſpenſus 832
Io. Hanckinius 248
Ioan. Hangeſtus Iuœus 346
Io. Hoffnanus 52
Io. Hoſpitalius Chæſij comes 101
Io. Legeus eques S. Marci procurator Franc. Barbaro ſubrogatus 661
Ioan. a Leia archiepiſc. Treuirorum 44
Io. Leſlius Roſſenſis ep. 816
Ioan. Ligneus Barbanſonus Arenbergij comes 35
Io. Lonicerus 451
Ioan. Lucas Barberius Siculus 759
Ioan. Lugdunenſis Batauus, 799
Io. Mendoza Hiſp. 601
Granatam miſſus 592
Quiaci impoſitus 630
Io. Michius nomen cum religione mutauit, Naxo inſula donatus rex Cypri vocatus 651
Io. Montinius Villerius 196
Io Mormorius. 707
Io. Moruillerius 872
Ioan. Nogaretus Valeta 508
Ioan. Oporinus obit 235
Io. Pereſius a Soto 194
Io. Petrus Nauarra 132
Ioan. Ribaldus in Indiam proficiſcitur 240
Io. Roquilius 588
Io. Rumallius 196
Ioan. Scarſius Valliguidonius 336

Io. Sora Venetas naueis capit 497. Luſitanæ claſſis nauem vnam capit 543
Ioan. Stephanus Larcarij F. 62
Ioan. Stephanus Sigiſmundus alijs dictus Daciæ princeps 787
Io. Storius 460
Io. Stralius 10
Io. III Guſtaui F. in Erici vicem inauguratus rex Sueciæ 457
Ioan. Tilij Curiæ Protonotarij mors, item eius frater Meldorum epiſcopus moritur 553
Io. Tranſſiluanus Dedenſem arcem capit 61
Io. Trogmartonus 475
Ioan. Vilelmi Saxonis ad Caroli IX legatum reſponſum 314
Io. Vtinenſis læſus 709
Io. Zunica Philippi orator Romæ 668
Iolanda Lud. IX ſoror 24
Ioſephus rex Cypri 651
Iouarienſe monaſterium 843
Irancium 144
Iſaacus dux Cyprius 667
Iſabella Caſtellenſis 556
Itali quidam a Condæanis fuſi 144
Iulianus Bæticæ comes 556
Iulianus Sumanus 238
Iulius Bellomontius Riuſſius 338
Iulius Brunſuicus 483
Iulius Cæſar Chelfus 705
Iulius Sauornianus 652
Iuſtinianus Bencius, eius dictum 397

L

LAcherius occiſus 242
Lacinium hodie caput Columnarum 736
Lactoratum occupatum 143
Laia capta 539
Landerei & Richelij copiæ cæſæ a Lanouio 366
Landonerius 445. in Galliam redit 254
Langonium 500
Lanouius deditur 534. ſauciatus 389. eius ingenium 530
Laſſæum deditum 372
Lauallenſis familia 346
Lauredanus occiſus 620
Laurentius Coracius 69
Laurentius Telles Silua Fauaræ marchio 612
Laurentius Teupolus Paphi præf. 705
Lazarus Eredia 613
Lazarus Schuendius Zatmarum capit 60
Lecfaris vicanorum defectio 670
Leoburgi prodigium 801
Leonardi fanum 374
Leonardus Cæſar 800
Leſina incenſa 724
Leucas inſ. 744
Ligeris fl. 282
Lignabouius 330
Lignerolius interfectus 789 cædis cauſſa 843
Lignerium deditum 439
Lignerius occiſus 338
Lignij in Ambaris tumult' 272

Limiſi portum quidam credunt fuiſſe Amathuntem 652
Liſſa inſ. vaſtata 724
Liſſum op. 720
Literæ Brederodij ad Parmenſem 4. Parmenſis ad eas reſponſum 6
Literæ Condæi & Colinij ad Regem & ad Margaritam Sabaudiæ ducis ſororem 274
Literæ Friderici Palatini VII viri ad Monpenſerium, &c. 484
Literæ e Gallia ad reginam Scotæ captiuæ miſſæ intercipiuntur 813
Literæ regis Gall. ad Albanum 217
Literæ Germaniæ principum ad Carolum IX 485
Literæ Mariæ Scot. & Eliſabethæ Angl. ad conuentus regni Scotici 473
Lochæ oppidum 363
Loëus cum ſuis omnibus trucidatus 512
Lomelæus regulus 468
Lomeleus Arondelij gener captus 818
Londinum emporium 837
Loriolum captum 516
Lotaringus card. 90.136.842
Louanienſibus theologis cenſura librorum cõmiſſa 480
Louanij res ridicula accidit 482
Louenſtenium caſtrum receptum 805
Loueſius 150
Lubecæ conuentus habiti 841
Lubecenſes regi Suecorũ reconciliati 495. illorũ claſſis 457
Lucas Iacominius 68
Lucas Spinola Senator 62
Lucionenſis munitio dedita 533
Lucionium 500
Lud. Alamannus 344
Lud. Antenoreus 265
Lud. Aracoſiæ dux 639
Lud. Biragus 347
Lud. Bloſſetus balbus dictus 371
Lud. Cancellus a barbaris diſcerptus 228
Lud. Carlerius Cameracenſis 196
Lud. Caſteluetrus 797
Lud. Chriſt. Pontius Legionenſis Aracoſiæ dux 569
Lud. Cipici Trauenſis triremis capta 750
Lud. Cordubenſis 613
Lud. Faiardus Veleſij marchio 576
Lud. Foxius Pariſienſis 178
Lud. Lanoius Moruillerius moritur 363
Lud. Martinengus 705
Lud. Medinæ Sidoniæ dux 639
Lud. Naſſouius Arauſienſis frater 792.517.790
Ludouicus Pontius Legionenſis Lud F. 589
Ludouicus Preuotius Sanſacus 372
Lud. Requeſenes 600
Lud. Sangelaſius Lanſaçus 121. 136
Lud. Turrius 662
Lud. Virtembergicus 227
Luna deficere viſa 464
Lunæ tres in cœlo viſæ 228

10034068

10034068

10034068

10034066

10034068

10034068

10034068

ad Sitinum lacum 38
ad Sclodoaldi fanum 101
ad Dioniſij fanum 113
Cognacenſis 153
ad Couerdiam 203
ad Gemingam 207
Pupgna ad Thenas 219
in agro Cameracenſi 221
ad Menſignacum 303
Pugna ad Iazenolium 307
Pugna ad Baſſacum 334
ad Engoliſmum 341
Pugna ad Gillicum 351
Pugna ad Æſſum 356
ad Ioannis fanum 360
ad Moncontunium 404
ad Boſium promont. 503
Pugna ad Burgum 514
Pugna ad Arnæum 521
ad Gemmæ fanum 531
Pugnæ inter Proteſtantium claſſem & Polinij triremes 536
Pugnæ, ad Poqueram, Paternam, Guajaras, Ohauem, Valoriũ, Guadim, Gadoram, ad Frexillianam, Rubricam, Arbotam 581. *& ſequent.*
Pugna ad Nicoſiam 676
ad Famaguſtam 688
Puſinium 515

Q

Quadrangulares ædes Aureliani 379
Quejarim capiunt Chriſtiani 629
Quintellus captus 420
Qinxada occiſus 630

R

Rabaſtenium obſeſſum, arx capta 542
Ragazzonus ep. Famaguſt. Venetias it 689
Raguſia Epidaurus fuiſſe creditur 701
Ramerius interfectus 431
Rangonius marchio captus 387
Rapinus 163
Rauetotius interfectus 373
Reialgar herba 582
Reinoldi cuiuſdam temeritas 802
Remberti pons occupatus 518
Renardi Caſtrum op. 371
Renata Ferrarienſis Lud. XII F. 380
Renatus Balietus 137
Renatus Biragus Procãcell. 850
Renatus Roanus Pontiuius 535
Renati Sabaud. Tendæ comitis F. cædes 272
Renaudius cæſus 394
Rentius captus 440
Retenſis inſ. capta 150
Reualia vrbs illuc tranſlatum commercium 840
Reualienſis portus captus & direptus 457
Rheni comes grandior natu occiſus, iunior læſus & Rhodani 414
Rheni inundatio 725
Ricardus Angliæ rex Cyprum capit 668
Richardi mons op. 156

10034068

ter 521
Sanpetrus Ornanus Corſus vxorem occidit 64. occiſus ipſe 67
Sanromanius 299.516
Sanſacus exercitum conſcribit 422
Santalbanus captus 435
Santandreanus 425.428
Santangelus occiſus 517
Santeranus 381
Santarduelius Burgi præf. occiſus 514
Santaudentius Bricomotij frater vulneratus 394
Saraceni nomina vrbibus imponunt ex ſitu 559 quomodo annos numerent 569
Saracenus Iacobus Almanſor 555
Sarra Martinengus comes 282. 722
Sarrauahia flu. 258
Sarruſius captus 420
Saturiona regulus 243
Scabini Rupellani 119
Schacus Tecmaſſes rex Perſ. 761
Scipio Fliſcus Lud.F. 549
Scipio Picolomineus interfectus 414
Scipio Vrgeanus 538
Scloppetorum geſtatio prohibita 783
Scodra vrbs 720
Scoti reginam ſuam accuſant in Anglia 821. illorum ius ad regnum Angliæ 469
Scriptum Legatorum Scotiæ contra Mariam reg. prolatum 827
Scrupus Anglus 814
Sebaſtianus Albaſpineus 850
Sebaſtianus Lucemburgicus Martigius 286. occiſus 434
Sebaſtianus Venetius Corcyræ præf. 662. eius felix ſucceſſus 666
Segurius Pardallanius 437
Sel. Solimani F. claſſem parat cõtra Chriſtianos 171. temulentus 649. Michium ſalutat regẽ Cypri 651. Cyprijs bellũ inferre ſtatuit 656. Stephano mittit ſceptrum & vexillũ 796
Senarpontius Condæi legatus 270
Sequana fl. 91
Seriniacus Terridæ frater 377
Seriphus Mutabar Arabiæ felicis princeps 761
Serona capta 627
Serra vulneratus 405
Sfortia comes Sanflorius 357
Sicurtius Beina 17
Sigiſmundus Auguſtus Poloniæ rex 224
Sigiſmundus Gonzaga 727
Silueſter Coracius 69
Sinanes purpuratus 571
Siperra 128
Sirochus Alexandriæ præſes 739
Sleuicenſis ditio 38
Smaragdi catinum Genuæ 597
Solarius mons 573
Soldatellus læſus 709
Solis aſpectus ſanguinolentus viſus 801
Soppotum captum 721 dedi-

10034066

10034068

non habent libera conſilia 701
Venetorum armamentarium incenſum 660. eorum claſſis 665.676.687
Veracus captus & dimiſſus 832
Vercellæ 70
Vergis obſeſſa 617
Veſpaſianus Gonzaga 9
Veſuna Petrocoriorum 301
Vetuſ-villa E.T. 270
Viana op. à Brederodio relicta 15
Vicanus-pons 152
Victorini Strigelij mors 451
Vidus Dallonius Ludenſis comes 145
Vidus Chabotus Iarnacus Santonum regulus 119
Vilelmus Heſſus 40
Vilelmus Parkerus 460
Vilena arx 215
Villenocius occiſus 131
Villeria in Retia ſilua caſt. 549
Vincentius Marius Priulus cæſus 688
Vincentius Quirinus occiſus 747
Vincentius Racoſij leg. 676
Vincentius Roias 618
Vinciguerra Arcuenſis 730
Vittembergenſis Catechiſmus 800
Vla arx capta & incenſa 234
Vlcinium obſeſſum deditum 722
Vlſenſis arx 1
Vlricus Megalopolenſis 4
Vlricus Viglius Zaichem 804
Vltionis diuinæ inſigne exem plum 5
Vluzalis Calaber pirata 66
Volfangus Baioarus Bipontin dux 348. eius ſcriptum ad re gem 349. eius exercitus duci 350. moritur 355. funus 75
Volfebutelum arx 12
Volradus Mansfeldius 55
Voueliana ſilua 527
Vrbani II diploma 755
Vrſinus Pallus 442
Vrina reg. à Landonerio captus 247
Vulſinium obſ. 691

X

Xenodochium Conſtantinopoli extructum 653
Xeques Maurorum 568

Z

Zabres naues 318
Zacharias Salomo 723
Zaneus Iaderam appulſus 661. præfectura priuatus 690
Zacynthus a Turcis vaſtata 719
Zannetus 676
Zatmarum arx deditum 59

FINIS.